

Ternyák Csaba érsek:

Mire tanít István király életműve?

Boldog az a nemzet, amelynek van múltja, dicső történelme, vannak kiemelkedően jeles alakjai, akiknek tetteit nem homályosítja el az idő. Azért boldog, mert jelene és jövője is van. Nemzeti ünnepünkön, Szent István királyra emlékezve alkalmunk van arra, hogy a múlt események tanulságainak tükrében

egyéni és nemzeti kérdéseinkről elmélkedjünk. Arról, vajon tudunk-e mi is hitelesen magyarok, keresztények, és a nemzet érdekében közéleti szerepet is vállaló politikusok lenni. Úgy tekinthetünk első királyunkra, Szent Istvánra, mint népünk legnagyobb alakjára, aki olyan erényeket és értékeket olvasztott össze magában szilárd egységgé, amelyek gyakorlása ma is legnemesebb célkitűzéseink között szerepel.

Árpád házi Géza fejedelem és az erdélyi Sarolta gyermeke, István király, az első modern értelemben vett magyar volt. Ő álmotta és teremtette meg az egységes nemzetet a – bár egy nyelvet beszélő, mégis egymás ellen acsarkodó és háborúkat viselő törzsekből – amelyeket az erős központi királyi hatalom alá rendelt. Bölcs törvényeivel, és azáltal, hogy uralmát kiterjesztette a szolgákra, nemesekre és törzsfőkre egyaránt, az akkori kor szerinti modern államot hozott létre. Felismerte, hogy egy magyar fejedelemnek, vezérnek, ma azt mondanánk politikusnak, mi a legfőbb feladata népe érdekében: az, hogy szolgálja, „minisztere” legyen. A magyarság létét mentette meg azzal, hogy legyőzte a széthúzást a határokon belül, és egységet teremtett, valamint győzött a külső támadásokkal szemben is, majd békét kötött és szövetségre lépett korábbi ellenségeivel.

A fiának, Szent Imrének szóló Intelmekben szépen megmutatkozik a más népek fiaival szembeni nyitottsága, akiknek Magyarországon való jelenlétét nem fenyegetésnek, vagy tehernek tekintette, hanem országa gazdagságának.

Kereszténységét őszinte meggyőződés hatotta át, amely ma is hitelessé és vonzóvá teszi alakját. Vallásos lelkületének szegletkövei az imádság, a Máriatisztelet, a felebaráti szeretet, a vendégszeretet, az alázatosság. Az istenfélelem az ő számára azt jelentette, hogy tudta, egyszer azámot kell adnia arról, hogyan sáfárkodott a rábízott emberi értékekkel. Erényes élete miatt az Egyház szentté avatta, vagyis példaként állította minden nép és kor számára.

Politikájának lényege volt hazánk beillesztése az európai népek közösségébe. Ennek a szempontnak vetette alá egyéni életét, házasságát és kapcsolatát családtagjaival. A bajor hercegűt, Gizellát vette feleségül, ezáltal a német császársággal rokoni, partneri viszonyra lépett, és megtette az első lépést a német egyeduralmódói törekvésekkel szemben. Azzal pedig, hogy II. Sziveszter pápától koronát kért és kapott, biztosította a nemzeti önállóságot és függetlenséget, egyúttal jogot nyert arra, hogy önálló állam és egyházszervezetet építsen ki. Ezt a szabadságot erősíti meg VII. Gergely pápa 1075-ben kelt levele: „Magyarországnak, mint más legnemesebb országnak, saját szabadsága állapotában kell fennállnia, és semmi más ország királyának nem szabad alárendelve lennie, mint egyedül a

szent és egyetemes anyának, a római egyháznak, mely alattvalót nem tekint szolgának, hanem fiainak tartja.” István király megszervezte a közigazgatást, a vármegyéket, valamint az egyházmegyéket, és gondja volt mindenkire. Levelezésben állt kora leghíresebb benecés apátjával, a cluny Odilóval, akin keresztül francia misszionáriusokat

Boldogasszony Anyánk
Feszty Mása festménye

hívott az országba, megtörve ez által a német misszionáriusok túlsúlyát. Gondja volt arra, hogy országát minél több szállal kapcsolja a többi nemzethez. A korábban kalandozó magyarok uno-káinak lehetőséget biztosított arra, hogy zárandokként Jeruzsálemba, Ravennába és Rómába utazzanak és ezekben a városokban magyar zárandokházat alapított. Az országán keresztül Szentföldre tartó zárandokok biztonságáról is gondoskodik és jóságos vendégszeretettel vette körül őket.

István király életművéből ma is tanulhatunk. Mintául szolgálhat nekünk arra, hogy mit jelent magyarnak lenni, kereszténynek lenni, vagy éppen a hazáért felelős politikusnak lenni. A széthúzó tendenciákkal, az önérdek érvényesítésével szemben, a belső egység megteremtése és ápolása érdekében minden nemzetnek, minden korban meg kell küzdenie. Az egyenlőség, a törvényes rend tisztelete, baráti jobb a kisebbségnek, szövetség a szomszédokkal, ma is ott szerepelnek nemzeti célkitűzéseink között. A politikusok ma is akkor szolgálnak legtöbbit a hazának, ha a szakmai és közéleti tisztességet, a becsületet és a becsületességet tűzik zászlajukra. István király szent életének példája minden ember számára vonzó és követendő, hiszen a megváltás, az üdvösség híre minden embernek szól.

Köszönjük meg, hogy nekünk adta a Magyarok Nagyasszonyát, akinek gondjaira bízta örökségét, a halálakor árván maradt, zsenge Magyarországot, és annak jövőjét egyszer s mindenkorra az ő anyai oltalmába helyezte, aki mellettünk állt a történelem viharában és védő palástját ma is kiterjeszti fölénk. ■

Imaszándékok

Júliusra
1.

Imádkozzunk, hogy a keresztények az Atya-Isten minden ember felé irányuló szeretetét bizonyítsák a politikai és vallási okokból üldözöttek szívből jövő felvételével.

Egy idegen meglátásakor évezredek beidegződése folytán keletkezett tartózkodás jön létre bennünk. Olyan érzésünk támad: ez az ember idegen. Nem tartozik hozzánk. Más, mint mi. Nincs közössége velünk, ezért mi sem akarunk közösséget vállalni vele. Menjen, ahova akar, de hozzánk ne jöjjön. Minden segítségi szándék helyett – ami mindig pozitív, – ellenérzések (azaz negatív érzések) keletkeznek bennünk. Igyekszünk sürgősen tovább állni, hogy ne kelljen segíteni neki, vagy rajta, lehetőleg állást se kelljen foglalni mellette.

Ilyen érzések akkor keletkeztek a szótá idegződtek belénk, amikor a törzsi, esetleg nemzeti kötelekben éltünk, sok veszély fenyegette a közösséget s minden ismeretlen gyanúval, esetleg híre nyomán fenntartással kellett fogadni, mert soha nem lehetett tudni: jóban jár-e, vagy rosszban sántikal. Áldást hoz-e közösségünkre, vagy bajt, átkot. Legalább addig tartottak a fenntartások, amíg meg nem ismerték őt és jövetelének célját. Ha személyisége és céljának, szándékának előadási módja bizalmat keltett s maga szavahihetőnek bizonyult, vált lehetővé ideiglenes (egy vándor esetében) vagy végleges (menekülőként) befogadása. E magatartást emberi tapasztalatok hozták létre és esetenként az önvédelem fontos eszköze lehetett.

Isten azonban másként gondolkodik és cselekszik. Előtte nincs egyén, vagy nép, akit-amit jobban szeret, vagy éppen kevésbé, mint a többit.

Alapvetően mindenkit szeret végtelen szeretetével. Mégis van egyfajta kivétel: az üldözöttet, a méltóságában megbántottat, a kismémmizett... jobban szereti mélyeséges bajában, emberi szerencsétlenségében, szinte „hozzájuk hajol”. Leginkább emberek által segít rajtuk, akik a fenti előületeket legyőzve, Jézus példáját követve segítséget nyújtanak neki(k).

Azért imádkozzunk, hogy Jézus lelkuete, tanítása éljen az emberekben, akik ily módon szívből jövő segítséget tudnak nyújtani a rászoruló idegenek számára – talán heteken-hónapokon át, mint mostanság a Balkán egyes országaiban. Azt is kérhetjük a Mindenhatótól, hogy a segítők és a bajban levők egyaránt növekedjenek a kiállott megpróbáltatások súlya alatt krisztusi lelkületben.

2.

Az egyházi megújulás közösségeiért imádkozzunk, hogy hithirdetői feladataikat betöltsék.

Meglévő nagy közösségek – példaként a katolikus egyház-kebelében gyakran alakulnak kisebb csoportok, akiket nem elégt ki a „nagy-átlag” színvonal, a keresztény életforma gyakorata elszürkült élet-gyakorlata. E kisebb csoportokban azok találnak egymásra, akik nagy lelkese-
(Folytatás a 2. oldalon)

Útmutató ezer éve!

Amikor István király 1038 augusztus 15-én, nagyboldogasszony ünnepén Esztergomban meghalt: „Magyarország kobza mindjárt gyászba fordult, és az egész nép, gazdagok és szegények, nemesek és nemtelenek sűrű könnyhullatással siratták a szent királyt, a legények és a leányok három évig nem táncoltak és díszes ruhát nem öltöttek... És vala nagy és vigasztalhatatlan szomorúság”. – Ki volt ez a férfiú, akit a krónikáiról szerint az egész nép így megsirattott, akinek 961 évvel ezelőtt volt halálának napja és akiről az egész magyarság, határokon innen és túl, kötelességének érzi a megemlékezést.

A történelmet formáló markáns egyéniségek az utókortól általában megkapják a nevékhöz csatolt kiünnetető vagy elmarasztaló, mindenesetre a leginkább kiérdemelt jelzőt. Így lett Árpád „a hon- szerző”, Hunyadi „a törökverő”, Mátyás király „az igazságos”, Széchenyi „a legnagyobb magyar” és így tovább. István királyhoz sokféle minősítés járult. Természetesen ő „az első király”, a legendáiról tollán a „Szent király”, krónikáink a „kegyes királyt” emlegetik, a túlradó érzelmességű barokk-kor egy régi népének után „magyarok tündöklő csillagának” nevezte. Mindegyik jelzője találó ugyan, de életműve ismeretében a történetírás a dísztelenebb, ám sokatmondó „országalapító” vagy „államszervező” királyt tartja számon. És joggal. Hiszen az általa lerakott fundamentum, amelyre országát építette, kiállta az idő próbáját, azt semmilyen politikai divatok, egymást váltó eszmeáramlatok, ideológiai manipulációk nem tudták megingatni.

Ki nekünk Szent István? Mire tanít az ő példája? Mi benne időtlen, a ma is korszerű?

Benne tiszteljük legbölcsebb uralkodónkat, aki a kereszténység világosságát hozta magyar földre; aki hitből-erkölcsből épített népünknek templomot és véddőreszt; aki utat vágott a vadonban, amely ma is kijelölt út. Országépítő munkáját hatalmas koncepció, előretekintő reálpolitikai megfontolások irányították. Szíve-vére szerint Árpád-ivadék volt, egész lelkével keresztény, magyarok közül az első európai s mindmáig talán a legnagyobb.

Valami grandiózus szépség van abban, hogy a kéz, amely egy népnek mutatta a jövő felé vezető utat; amely intett s ha kellett parancsolt; amely először kirajzolta és megtervezte a keresztény Magyarországot, – ez a kéz, István király Jobbja, testi valóságában is megmaradt.

Szamosi József

Imaszándékok

(Folytatás az 1. oldalról)

déssel és lendülettel akarják a kereszténység ügyét előre vinni. Így alakultak a szerzetes rendek az évszázadok folyamán, mind néhány különösen aktuális probléma feldolgozására és megoldására. Újabb időkben erősödött azon világiak száma, akik nem a többé-kevésbé lehatárolt közösségekben, hanem időszerűbb formában kívánják élni az örömhírt és ezt sokrétűen továbbadni. Lehetséges, hogy e módon több embert vagy közvetlenebbül tudnak elérni.

Fontos azonban, hogy a fő célkitűzés az evangélizáció maradjon s minden csupán ennek függvénye legyen. Híthírdetői feladatuk léte meghatározó mélységiért imádkozzuk.

Augusztusra

1.

Imádkozzuk, hogy Isten gyermekei generációról generációra dicsérik az Atyát és köszönetet mondjanak neki a Mindenható üdvösségszerző tevékenységéért.

Amíg a sokrétű keresztény hagyományok „elmozdíthatatlanok” voltak és az idősebb generációk mint léte meghatározó értékeket adták át az ifjú, felnövekvő nemzedéknek, viszonylag könnyű volt Istenben hinni és az egyházi előírásokat a szokásvilággal együtt megtartani. Ezekben az évszázadokban csupán kifejezőmódbeli különbségek léptek fel, korral korra változva. E változások jelentették egyben az újkori kifejezőmódot, a „fejlődést”. Volt kor, amelyben a világteremtő Atyaistent tisztelték inkább, máskor Jézus megváltói művét; ezenbelül a szenvedő Jézust vagy a bűn és halál fölött a diadal-maskodó Feltámadottat. A hit és a keresztény élet megvolt és maradt. Még azoknál is, akik hitetlenekké istentagadókká váltak később – akármilyen oknál fogva.

Századunkban mindinkább megszűnőben van a hagyományozott hit s ennek szokásvilága. Sok helyen és több értelemben meg is szűnt. Okai: a „hitvallók” gyengülő tanúságtétele, a számtalan mediális pótlék (TV és rádió adások, filmek etc.) és a közszellem elvilágiassodása.

Az új idők emberei számára egyébként is, csoportosan is a hitvallás minden egyes alkalommal meghozandó döntéssé alakult át: minden ünnepnapon el kell döntenem, hogy megyek-e templomba vagy lustálkodom, esteleg mert nem látom értelmét. Mindenesetre megszűnt indító okként: „azért megyek templomba, mert mindenki megy,” vagy: „ ily tanultam, így csinálom életem végéig.”

Isten dicséretével ugyanaz a helyzet. Az új nemzedéknek egyéneként és „kis csoportokban” kell meghatározni saját maga számára, miért fontos neki Isten dicsérni. E személyes döntési mód a tömegemberek lemorzsolódását, elmaradását eredményezi, a hitvallók viszont kiépítik személyes kapcsolatukat Istennel, ami mindig is a cél volt – a nagycsoport (faluközösség) inkább általános Istenkapcsolatában is. Az egyéni kapcsolat fejleszti az istengyermekség bensőségessé váló fejlődését és előkészíti a lelket az Isten-élmény befogadására. Így eljutnak a háladás szükségéig.

2.

A délamerikai egyházért imádkozzuk, hogy növekedjék az újra-evangélizálás lelkületében a VI. Latinamerikai Missziókongresszus alkalmából.

Minden részegyháznak – a Dél-Amerikainak is – problémája az újra-evangélizálás, vagyis újabb nemzedékek megismertetése az örömhírrrel s az Istenkapcsolat személyes kiépítése. Régen egyházmegyei vagy zarándokhelyi ünnepek –

LENNE EGY KÉRDÉSEM...

A Vatikán és a magyar kisebbségek

Ez alkalommal nem is egy, hanem mindjárt több kérdésre szeretnék választ keresni. Olyan kérdésekre, amelyek az utóbbi időben a magyar – és különösen a magyar egyházi – közvéleményt élénken foglalkoztatták és heves reakciókat váltottak ki. A Szentcsékeknek a szomszédos államokban élő magyar kisebbséggel kapcsolatosan tanúsított magatartásáról van szó, amellyel szemben értetlenül állunk.

1. A pápa romániai látogatása

II. János Pál pápa május 7. és 9. között Bukarestbe látogatott. Ott találkozott a Ceausescu rezsimet kiszolgált Teoctis ortodox pátriárkával, Románia politikai vezetőivel, de nem vette magának a fáradságot, hogy felkeresse római és görögkatolikus híveit, akik főleg Erdélyben élnek, és a kommunista rendszer alatt súlyos elnyomásnak voltak kitéve (püspökeik és papjaik közül számosan voltak börtönben, munkatáborban és haltak vértanúhalált, a román görögkatolikus egyházat feloszlatták, templomait az ortodox egyháznak adták stb.) Ennek ellenére papok és hívek húségesek maradtak hitükhöz és Rómához.

Milyen pápa az, akinek fontosabb, hogy kezét fogjon egy őt el nem ismerő és egyébként is kéteshírű ortodox főpappal, mint hogy „megerősítse testvéreit” (Lk 22.32), Románia mintegy 5 millió, magyar és német anyanyelvű, sokat szenvedett katolikus híveit?

Válasz: A Szentatya romániai útját hosszú konzultáció előzte meg, amely nem volt mentes súlyos vitáktól. Erdély görögkatolikus román és latin szertartású magyar püspökei, a protestáns egyházak vezetői, a magyar Püspöki Kar, sőt a magyar kormány is nyomatékosan kérte, hogy a pápa látogasson el Erdélybe is. Normális viszonyok között – ehhez nem fér kétség – ez a Szentatya számára a világ legtermészetesebb dolga lett volna. Ha mégsem tette, akkor ennek súlyos okai kellettek, hogy legyenek.

Ismeretes, hogy II. János Pál pápaságának egyik jellegzetes vonása a törekvés az ökumenikus kapcsolatok elmélyítésére, különösen az ortodox egyházzal. Az elmúlt években e téren nehézségek merültek fel, főleg a miatt a támadás miatt, amiben Róma az újraéledt görögkatolikus egyházakat részesítette pl. Ukrajnában vagy Romániában. Ebben a Vatikán hegemoniára való törekvés, és az ortodox egyházak megosztására irányuló politikáját vélték felfedezni. Ezért Róma mindenben barátságos gesztusát gyanakvással fogadták. A kapcsolatok lehültek, időnként fagypontra jutottak.

Ezért érthető, hogy a pápa, különös tekintettel a 2000. év jubileuma közeledtével, ki akarta használni a jelenlegi román kormánynak valamivel pozitívabb hozzáállását a nem-ortodox egyházakhoz és Teoctis pátriárka kedvező viszonyulását a pápával való találkozáshoz, hogy felkeressen egy olyan országot, ahol a lakosság

sok más mellett – alkották az iránymutató fénypontokat a jövőre nézve. Ma, az igényeknek megfelelően Missziókongresszus keretében fektetik le a rövid és középtávú lelkipásztori munka súlypontjait. A tervezésbe belevonják a plébániai hívek véleményét, meglátásait, majd az egyházmegyék által összeállított javaslatokat tárgyalják. Fontos az evangélizálás lelkületének elmélyítése a mai felületen világban, mely telített kínálatokkal és kísértésekkel.

Fejős Ottó

több mint háromnegyede ortodox egyházhoz tartozik. A pápa bukaresti útja tehát lényegileg különbözött, szinte kizárólagosan ökumenikus jellegénél fogva, a szokásos lelkipásztori látogatásoktól; ezekből ugyan sose hiányzik az ökumenikus kapcsolatfelvétel az illető ország többi vallási közösségével, de alapvetően a katolikus híveknek szólnak. Így aztán nem okozott nehézséget a Szentcsékeknek a bukarasti pátriárkátus ama kívánságának teljesítése, hogy a pápa csak Bukarestbe látogasson. Ez az ortodox egyház számára kétségkívül presztizs növekedést jelentett, a katolikus egyház pedig elkerülhette az ökumenikus és a lelkipásztori szempontok keveredését. Ez nem akadályozta II. János Pál pápát abban, hogy találkozzék a katolikus püspöki karral, amelynek egyformán tagjai a latin és a görög szertartású főpásztorok, és a bukaresti katolikus közösséggel, amelyhez csatlakoztak az ország különböző részeiből oda áramlott zarándokok.

A Szentatya együttléte a püspökökkel – az előző hónapok számos feszültsége ellenére – Reizer Pál szatmári püspök tanúsága szerint, rendkívül szívélyes és oldott volt. Hasonlóan nyilatkozott Georg Hüssler prelátus, a német és a nem zetközi Karitászt volt elnöke, aki meghívott vendégként vett részt a bukaresti eseményeken. Az említett feszültségek és a romániai katolikusok között széles rétegekre kiterjedő értetlenség, sértettség valószínűleg elkerülhető lett volna, ha a Vatikán megfelelőképpen és időben informálta volna a nyilvánosságot a pápa bukaresti útjának háttéréről és arról, hogy a Szentatya újabb utazást tervez Romániába, amelynek kizárólag lelkipásztori jellege lesz. Ennek során természetesen Erdélybe is eljut, ahol találkozik a latin és görögszertartású katolikus közösségekkel.

Ezt közölte egyébként a bukaresti látogatás előestéjén a Szentcsék Sajtóirodájának szóvivője, Navarro-Valls, rámutatva, hogy a bukaresti útra ebben a formában azért is volt szükség, hogy ezáltal elháruljon minden akadály a tervbevetett lelkipásztori látogatás előtt.

Ebből az következik, hogy II. János Pál nemcsak, hogy nem tett le a katolikus közösségek meglátogatásáról, hanem hogy éppen ennek zavartalan lebonyolítása érdekében volt hajlandó szétválasztani egymástól az ökumenikus és a lelkipásztori szempontokat.

Frank Miklós

Konferencia a Mindszenty perről Rómában

A pápai Magyar Intézet és a Római Magyar Akadémia közös szervezésében február 15-én konferenciát tartottak Mindszenty bíboros, hercegprímás elítélésének 50. évfordulóján. A nagyszámú vendég között megjelent Paskai László bíboros prímás, érsek, a vatikáni keleti politikát képviselő Luigi Poggi bíboros, Giovanni Battista Re érsek, helyettes államtitkár, Ternyák Csaba érsek, a Pápai Kongregáció titkára, valamint Tar Pál, a nemrég kinevezett szentszéki magyar nagykövet. Az előadók közt szerepelt többek közt Lapo Lombardi történész professzor, „XII. Pius pápa és Mindszenty bíboros” című előadásával és Szőke János szalézi atya, Mindszenty bíboros boldoggá avatási eljárásának posztulátora, aki az eljárás jelenlegi helyzetét ismertette. VR/MK

EURÓPAI MAGYAR PAPI KONFERENCIA

Május 3-tól 6-ig a németországi Simmernben, a Schönstatt mozgalom papjainak központjában tartották az európai magyar lelkészek ez évi konferenciáját. Miklósházy Attila, a külföldi magyarok püspöke egészségi állapota miatt sajnos nem tudott eljönni, így a konferenciát Cserháti Ferenc, a püspök atya európai delegátusa vezette, amelyre mintegy 30-35-en jöttünk össze Európa különböző országaiból. A konferencia főelőadója Vencser László teológiai tanár volt, a Linzi Egyházmegye idegennyelvű lelkipásztori hivatalának vezetője. Előadásaiiban, amelyet az első nap tartott, az Atya éve alkalmával a Miatyánk erkölcsi követelményeit mutatta be. A résztvevők szentmise keretében emlékeztek meg boldogemlékű Mindszenty József bíboros elítélésének 50. és halálának 24. évfordulójáról. A homíliát Mehrle Tamás, ny. domonkos professzor, svájci főlelkész, a Mindszenty Alapítvány tagja mondta. A második nap került sor a közös gondolatok megbeszélésére és az egyéni beszámolókra. Felmerült annak gondolata, hogy az európai magyarok a Nagy jubileum alkalmával csatlakozzanak a Magyar Püspöki Kar által jövő év októberére tervezett római zarándoklathoz. Ezt követően Fejős Ottó németországi főlelkész a Kastl-i magyar Gimnázium és az Életünk folyóirat működéséről számolt be, majd, mint a konferencia meghívott vendége dr. Peter Prassel prelátus, a Német Püspöki Konferencia nemzetiségi igazgatója adott értékes eligazítást, elsősorban a német egyházzal való jövőbeni kapcsolatépítésre vonatkozóan.

A konferencia legérdekesebb része a közös egyéni beszámolók és az esti baráti beszélgetések voltak. Érdekes volt hallgatni a Németországból, Ausztriából, Svájból, Franciaországból, Hollandiából, Belgiumból, Svédországból érkezett atyák tapasztalatait, örömeiket és nehézségeiket. E sorok írója az olaszországi helyzetről számolt be.

Kirajzolódott az elhangzott beszámolókból, hogy az Európában élő magyarok lelkipásztori ellátásának Németországból biztos alapjai vannak, a többi országban többé-kevésbé nagy a bizonytalanság. Talán beszélhetünk korszakváltásról, hiszen a legtöbb nagyvárosban, ahol egyetem működik, a lelkipásztori ellátás látókörébe kerültek a Magyarországról érkezett diákok és munkások az egész Kárpát-medencéből, akik egy idő után visszatérnek hazájukba. A fő probléma, úgy, mint Magyarországon, itt is a lelkipásztorok hiánya. A jövő ezen múlik. Érdekes tény, hogy a lelkipásztorok fele Erdélyből és a Vajdaságból származik. Újdonságnak tekinthető, hogy a lelkipásztori munkába nem emigráns papok is bekapcsolódtak: az Esztergom-Budapesti Főegyházmegyéből hárman, és egy fiatal pap Pécsről, aki teológiai tanulmányai mellett végez lelkipásztori munkát.

A nyugat-európai magyar katolikus lelkipásztori szolgálatról 1998-ban összeállított helyzetkép adatai szerint 49 lelkipásztor dolgozik a magyar hívek ellátásában, főállásban illetve mellékfoglalkozásban: Angliában 2, Ausztriában 8, Belgiumban 3, Dániában 1, Franciaországban 4, Hollandiában 1, Németországban 22, Norvégiában 1, Olaszországban 6, Svájcban 5, Svédországban 1. A magyar hívek száma hozzávetőlegesen 120–150 ezer, a szentmiséket rendszeresen 7–12 ezren látogatják. Közel 190 helyen van magyar mise. Összesen 24–25 ezer időszaki egyházi értesítő kerül postázásra.

Németh László (Róma)

Fennmaradásunk sarkalatos pontjai

A Magyar Nemzet hasábjain nemrégiben egy kitűnő és bátor elmefuttatást olvastunk ezzel a különös címmel: „A harmadik lovas: a globalizáció”. Írója Kis Gyula orvos, 1990-1998 között országgyűlési képviselő. A súlyos nemzet- és társadalmpolitikai problémákat görgető fejtegetése ezekkel a drámai mondatokkal végződik... „Érdemes-e fennmaradnunk emberként – magányosan dideregve egy jeges közönyű világban, szeretetet, cél és értelem nélkül”. Lapunk terjedelmére tekintettel az egész oldalas cikknek csak néhány fejezetét tudjuk közreadni. „Az újvilág – a pénz” című alfejezet a globalizáció mikéntjét értelmezi.

A globalizáció elsősorban nem földrajzi, kiterjedésszerű fogalom: az *uniformizált pénz* abszolút monopóliumát és a belső értékrendjétől megfosztott *uniformizált ember* teljes kiszolgáltatottságát jelenti.

Az a folyamat, melynek során az ember önnön belső világa helyett kizárólag a külvilág felé fordult – és nagy mértékben „kívülről vezéreltté” vált –, napjainkra ismét védtelessé tette a magányos em-

bert a külvilággal szemben, miközben a külső világ nagyrészt virtualizálódott, elvesztette érzékelhető és felfogható valóság tartalmát. Az, hogy az emberi természetben rejlő két meghatározottság szembefordult egymással, és a folyamatosan változó társadalmi ember leigázta a csak lassúbb változásra képes természeti embert, azt eredményezte, hogy belső világunk elhomályosult.

Az egyedül maradt ember önzésérkölcse diadalmaskodott a társadalmi szolidaritáson alapuló közérkölcstől. Az emberiség már felfalta az ember belső természetét és a környezet pusztításával lassacskán a *külső természetet* is.

A humanizált világ – az egyensúly esélye

Ha még van kiút, akkor az csak az emberi természet kettőssége egyenlő fontosságának felismerése és elismerése lehet. Most tehát veszni látszó emberi alapértékeink, normáink, a humanista erkölcs túléléseért kell küzdenünk. Némi reményre jogosít az, amit a kisebbségek nagyobb kohéziós erejéről, ezen belül a család megtartó szerepének körében tapasztalt felismeréseiről írtunk.

Rövid időn belül ugyanis Európa egyik kisebbőse leszünk a társult országok között. Ha tetszik, ha nem, vállalni kell ezt, ám élni kell a kisebbségi létből kicsioldható lehetőségekkel. Mert mire számíthat tőlünk Európa? Mit szokott elfogadni cserébe a többség a kisebbség megtűréseért?

Trianon óta nem kínálhatunk nyersanyagokat, mint az egykori gyarmatok. Nincs egyetlen, csak nálunk megtermő mezőgazdasági termékünk. Amit mi termelünk, az nálunk is feleslegben terem.

Marad hát *az emberi erőforrás*, a kiemelkedő tudás és az egyediségben értékes kultúra. Hogy állunk ezen a téren?

Emberanyagunk *egyre kevesebb és silányabb*.

Lélekszámunk gyorsan apad: kevesen születünk, betegen élünk és korán halunk. Ha a mai trendek folytatódnak, huszonöt év múlva a népességszám visszafordíthatatlanná válik a demográfusok szerint.

Ezért felelős és hosszú távon államférfiként gondolkodni képes minden politikusnak a család-, oktatás-, és egészségpolitika együttesét minden más érdek megelőző prioritásnak kell tekintenie. Egyensúlyt kell teremteni a fenntartó gazdasági növekedés és az azt fenntartó ember szükségletei között.

Olyan társadalmpolitikába kéne kezdenünk, mely minden alkotmányos eszközt igénybe vesz a *humanista erkölcs* normáinak társadalmi elfogadása érdekében, az erkölcsi nihilizmus ellen, az emberiséget évezredek át fenntartó és megtartó értékek védelmében. Minden gyereket nemzeti kincsnek tekintünk, jövőnk egyetlen zálogának. Tűrhetetlen, hogy ma a gyermekvállalás egyben a szegénység vállalását is jelenti.

Anyagi kényszer ne lehessen gátja a gyermekvállalásnak. Olyan család-, adó-, és járulékpolitika kell, mely a ma általános önzésérkölcst közepette is megtérülő beruházás a jövőbe!

Egyetlen megfogant élet sem pusztulhat el azért, mert édesanyja anyagi kényszer miatt nem dönthet valóban szabadon arról, hogy vállalja-e világrajjöttét.

Olyan társadalmi közhangulatot kell kialakítanunk, mely a gyereket *áldásnak*, *vállalását örömmel tekinti*.

Minden ember egyszeri és pótolhatatlan. Kizárólag a gének véletlen kombinációja határozza meg az egyes utódok született tulajdonságait, és semmi szerepe nincs az egyes szülők társadalmi, anyagi vagy akár iskolázottsági helyzetének. Ugyanakkor egy kellően nagyszámú népességben belül statisztikailag kimutathatóan állandó arányban születnek átlagos, az alatti vagy feletti képességű gyermekek. Mivel pedig előre nem lehet megmondani, hogy melyik csoportba tartozik majd az újszülött, hiszen ez független szülői társadalmi, anyagi helyzetétől, már soha nem tudhatjuk meg, hány leendő Einstein vagy Beethoven lett *az évi hetvenezer magyarországi abortusz áldozata*. Márpedig emberi erőforrásunk „tőkeértékét” elsősorban a zenek száma javíthatná...

Minden megszületett gyermeknek lehetőleg *családban* kell felnőnie, akár nevelőszülőknél is. Közéjük, hogy a legrosszabb család is jobb a legjobb nevelőintézetnél. Az ember hosszas szocializációja kezdetén, körülbelül hároméves koráig kialakulnak alapvető érzelmi beállítódásaink, reakcióink arról, mi a kívánatos, és mit érzünk kellemetlennek. Mi számunkra a jó és mi a rossz. A későbbiekben ezek épülnek – elsősorban a szülői magatartásmintákat követve – szokásaink, majd erkölcsünk, értékrendünk. Választásaink a külvilág határainak, helyzetmegoldó stratégiáink, élet-szerepeink. Amit ezen túl tanulunk, azt egy számítógép hamarabb és jobban megtanulja.

Ám éppen a szülői mintakövetés érzelmi töltése rögzíti kitörölhetetlenül és életre szólóan mindezeket bennünk. Ennek az érzelmi kapcsolatból eredő stabilitásnak a hiánya, hogy akár a legjobb intézetben is lényegesen magasabb az életviteli zavarok, devianciák gyakorisága, mint a családban felnötteknél.

Égészséges népnél lehet csak jövője!

Minden gyermeknek esélyt kell kapnia, hogy *tehetsége és nem anyagi helyzete szerinti* képzést kaphasson. A születéskor kapott, véletlenszerűen kialakult képességek csak akkor nyilvánvalóvá válnak, ha ehhez a nevelés, oktatás lehetőséget teremt. Mivel pedig a megszületett „gazdag” gyerekek között ugyanakkora a született tehetségek aránya, mint a szegények gyermekei között (bár a ő létszámuk, sajnos, magasabb), nem megengedhető, hogy anyagi okokból akár egyet is veszni hagyjunk.

Az iskola pedig nem kerülheti ki az *erkölcsi nevelés kötelezettségét*. A humanista erkölcs, a családi értékek, a társadalmi szolidaritás szükségességének hirdetése meghatározó feladata lenne az oktatás mellett, csak úgy, mint az *egészséges életre* nevelés. Mert a nevelésre fordított pénz jó része még kárba veszik mai egészségügyi állapotunkban az aktív korú lakosság magas halálozása miatt.

A magyar lakosság egészségi állapota aggasztó. Emiatt is *egyre gyorsul a népesség fogyása*. Miközben mint láttuk, az ország legfőbb tőkéje Európa számára az emberi erőforrás lenne. Elegendő számú, jól képzett és jó testi-lelki kondíciójú munkaerő híján évszázadokra Európa szegényháza maradunk.

Az egészségügy az egész világon válsággal küzd: a tudományos fejlődésből eredő egyre drágább ellátásokat szül, és

a költségek növekedése gyorsabb, mint a gazdasági jövedelemnövekedés. Az egészségügy valamilyen reformja így jó néhány fejlett országban is napirendre került.

Magyarországon ebből eredően az olcsóbb „európai utat” célszerű követni, melynek lényege az egész társadalomra kiterjedő kockázatmegosztás és az ebből eredő, az egész társadalomra kiterjedő szolidaritás.

A megoldás kulcsa a megelőzés, ezen belül a nemzeti egészségfejlesztési program kidolgozása és megvalósítása. Ez a feladat jelentős összegeket igényel, melynek megtérülése ugyancsak lassú, ám a program azonnali elindítása mégis elkerülhetetlen.

A *megelőzés* egyáltalán nem csak orvos, egészségügyi feladat, jelentős hatású adó- és járulékreformot, sikeres társadalmi tudatformálást, az oktatáson túl a magatartás, a szokás, a teljes életmód megváltoztatását is igényli.

Az ezredfordulón olyan súlyú döntésekre kell jutnunk, mint kellett ezer év előtt. Ettől függ nem csak fennmaradásunk nemzetként, hanem az is, *érdemes-e fennmaradnunk emberként*. Magányosan dideregve egy jeges közönyű világban, szeretet, cél és értelem nélkül. ■

II. Szilveszter emlékezete Pápai levél a millenniumra

A franciaországi aurillacai bencés apát-ságban ünnepélyesen emlékeztek meg arról a *Gerbert* nevű szerzetesről és későbbi érsekről, aki *II. Szilveszter* néven lépett a pápai trónra 999-ben.

Paul Poupard bíboros, a Kultúra Pápai Tanácsának elnöke, a pápa különleges küldöttje méltatta az apát-ságban tartott megemlékezésen a pápává lett egykori bencést, aki korának egyik legműveltebb szerzetese volt, majd reimsi, később pedig ravennai érsek lett. Ezer éve, 999-ben a fiatal *III. Ottó* császár kívánságára választották pápává. A katolikus egyház határait kiterjesztette a Visztuláig és a Dunáig. Ő alapította a gnieznoi (Gnesen) és az *esztergomi érsekséget*. Szent Istvánnak ő *küldte a koronát*. Szent Adalbert a barátja volt, ő maga avatta szentté a vértanú prágai püspököt.

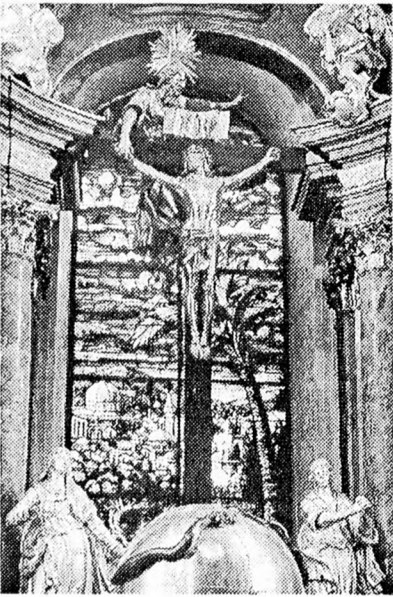
Április 12-én tették közzé azt a francia nyelvű levelet, amelyet II. János Pál pápa *René Séjourné* Saint-Flour-i püspökhöz intézett. A pápai levél hangsúlyozza: „Gerbert szerzetes kiváló ember volt a különös módon uralta századát. Széles körű ismeretei, pedagógiai kiváltsága, páratlan műveltsége, erkölcsi egyénisége és lelki érzéke igazi mesterré avatták. Császárok és pápák fordultak hozzá. Gerbert tudós humanista és bölcs filozófus, a kultúra igazi előmozdítója volt, tudását az emberek szolgálatába állította... Mint az egyház tevékeny és hűséges embere, testvéreit szolgálta. Igazi lelkipásztor, aki megvédte az egyház érdekeit, küzdött a simónia ellen, megvédte a kolostorokat a különböző támadásokkal szemben. Apostoli buzgósággal elősegítette az egyház meggyökerezését Magyarországon és Lengyelországban.”

A pápai levél utal arra, hogy az egyház a 2000. év nagy jubileumának megünneplésére készül, emlékeztetve arra, hogy Krisztus az Alfa és az Omega, ő vezet bennünket az irgalmasság Atyjához. Nem feledhetjük: az első millenniumi változás sok reménység hordozója volt. II. Szilveszter pápa III. Ottó erőfeszítéseit támogatta a kereszténység megerősödéséért. (*Új Ember*, 1999. április 25.)

Restaurálják a máriacelli bazilika főoltárát

A máriacelli kegytemplom a nagy jubileumi szentévre új fényben fog ragyogni. Most folyik a hatalmas barokk főoltár felújítása, amelyet *J. B. Fischer von Erlach*, a kor legkiválóbb osztrák építész tervezte és a kivitelezést is irányította. Csak a főoltár építése *12 évig (1692-1704)* tartott, a hozzávaló márványokat Salzburg környékéről, illetve Tirolból és Lengyelországból szereztek be.* Feljegyzések szerint az oltárasztalhoz szükséges óriás márványtömböt egy külön e célra gyártott szekéren 12 pár ökör naponta *alig több mint tíz lépésnyit* tudta csak tovább szállítani.

A szentélyt lezáró, az egész apszist be-

A főoltár keresztifa-csoportja

töltő főoltár szabadon áll, azaz körjárható. A tabernákulum fölött egy két méter átmérőjű, eredetileg színezüstből készített földgömb látható, a rátekeredő kigyó a világot behálózó Bűn jelképe. A földgömből emelkedik magasba az ébenfa-kereszt a megfeszített Jézussal, mellette kétoldalt Mária és a kedvelt tanítvány, János életnagyságnál nagyobb alakja, az Atya lenyúló karral, valamint jelképesen a Szentlélek. Eredetileg az egész keresztifa-csoport is ezüstből készült *Lorenzo Mattielli* szobrász bécsi műhelyében és VI. Károly császár (*III. Károly néven magyar király*) 1722-ben ajánlódta a bazilikának. A művészi értékű ezüstsobrokat a tabernákulummal és az oldalt térdelő angyalszobrokkal együtt a francia háború idején, 1800 körül, *háborús célokra beolvasztották*, másolataikat később fából készítették és beezüstözték. A közép-európai barokk-művészet e jeles alkotását művészettörténész szakemberek vélelmezése alapján az *eredeti terv szerinti* állapotában állítják helyre. - **sijó** -

* (Lásd Szamosi József: „Máriacelli emlékkönyv”, Verlag Schnell & Steiner, München-Zürich 1979.)

A DÉLVIDÉKI MAGYARSÁG IJSZTÓ NÉPESSÉGCSÖKKENÉSE

**Tömeges elvándorlás • a válások és abortuszok magas száma
• a mostani jugoszláviai háború pusztításai**
II. rész

A Budapesten megjelenő Magyar Nemzet április 7-i számában „Bácskai és bánáti népbanat” címmel nagyobb terjedelmű cikk látott napvilágot. A kissé elégikus felhangú cikk tartalmát illetően drámai helyzetjelentés a jugoszláviai Vajdaság magyarságának fokozatos elsorvasztásáról. Mivel mindnyájunkat mélyen érintő témáról van szó, fontosnak látszott Gyergyó L. cikkét teljes egészében olvasóinknak átadni. Az alcímeket mi adtuk hozzá.

Az elmúlt évtizedek megpróbáltatásain kívül a bácskai és a bánáti magyarság népességcsökkenésének okai számosak. Rendkívül alacsony a születésszám, folyamatos és erőszakos az asszimiláció, tömeges a kivándorlás, katasztrófális az elöregedés, időnként felcsap a „meghívott halál”, azaz a példátlan öngyilkossági hullám, a válások és az abortuszok száma magas, a vegyesházasságok mellett az úgynevezett „jugoszláv” népszámlálási kategória bevezetése is sorvasztó hatású. Ez utóbbiból következett, hogy a népszámlálások alkalmával különösen a vegyes házasságokban élő, illetve a valamilyen tiszttséget betöltő magyarok – a becslések szerint mindig több tízezren – jugoszlávnak vallották magukat.

Mit mutatnak a statisztikai adatok Bácskában?

Napjainkban lesújtó képet mutat a vajdasági magyar népesedési statisztika, évek óta több a temetés, mint a keresztelők. Mindezt az egyházközségek elmúlt évi anyakönyvi számadatai is alátámasztják. Még akkor is, ha a keresztelések száma nem teljesen mérvadó a magyarság számának alakulására, ugyanis a tapasztalatok szerint sok gyermeket csak évek múlva, esetleg felnőttkorban, olykor sohasem keresztelnek meg. Újvidéken például a belvárosi nagytemplomban tavaly összesen 42 keresztelők voltak, tíz

pár kötött házasságot, és 176 temetést tartottak gyászszertartással. A hagyományosan magyarok által lakott egyik városrészben, az úgynevezett telepen, a Szent Erzsébet-templomban 11 keresztelők, 87 gyászszertartást és 8 esküvőt jegyezték be. A Szent Rókus templomban a 8 keresztelő mellett 28 temetés volt.

A közép-bácskai Topolyán az egyházi anyakönyvi nyilvántartás szerint az elmúlt évben 102 újszülöttet kereszteltek meg, ugyanannyi fiút, mint lányt, s 49 ifjú párt adtak össze a templomban. A legtöbb, 201, a temetés volt, az elhunytak között a legfiatalabb egynapos, a legidősebb 98 éves. Az anyakönyvi kimutatás szerint Topolyán tavaly az elsődölközök száma 75, a bérnalkozóké 250 volt, összesen pedig 36 192 hívő áldozott. Az észak-bácskai, mintegy 9 200 lakosú Bajmokok, ahol a népesség háromnegyede római katolikus – a többi pravoszláv –, tavaly ötven pár kötött polgári házasságot. A halotti anyakönyvbe 134 esetet jegyezték be. A helyi hivatal vezetője szerint még egyszer ennyien haltak meg, de őket más településeken vették nyilvántartásba. Újszülöttet viszont egyetlen sem regisztráltak, ugyanis a nagyközségben nincsen születési otthon. Így a bajmoki kismamák a szabadkai kórházban hozzák világra csecsemőiket, ezért nem tudni, hány új jövevény volt tavaly a településen. A helyi Szent Péter és Pál apostol-plébánián 44 egyházi keresztelők és 17 esküvőt tartottak, a halotti anyakönyvbe 116 esetet jegyezték be.

Lesújtó kép a Bánátról

Egyre kevesebb a magyar nemzetiségű lakos Bánátban, évenként mind több a temetés, és mind kevesebb az újszülött. Így féltő, hogy a szórványmagyarság akár egy fél évszázad elteltével teljesen eltűnik a Tisza és a román határ közötti terület középső és déli részéről. A Zenta és Nagyikinda között fekvő három, többségében magyarlakta településen is kedvezőtlen a helyzet. Az alig másfél ezer lakosú Szajánban az elmúlt évben 25 temetés, 14 keresztelő és hét esküvő volt. Tiszaszentmiklóson az előbbi számok: tizenhat, öt, négy. Hódegyháza még elszomorítóbb az adatok: tizenhat temetés, nyolc keresztelő és csupán két esküvő. A törökbecsi és az aracsi egyházközség adatai szerint az utóbbi három esztendőben az újszülöttek száma nem éri el a halottak számának a felét sem. Tavaly negyvenhárom keresztelést, hét házasságot és 94 temetést tartottak. Az adatok tartalmazzák az aracsi tényeket is, amelyek még kedvezőtlenebbek. E szomszédos településen – ahol a Délvidék legjelentősebb román kori, XII-XIII. századi apátági templomromja található – tavaly négy keresztelés mellett harminc haláleset volt, s egyetlen esküvőt sem tartottak. Az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy Törökbecsén és

Aracson csak azokat veszik nyilván tartásba, akik helyben születtek vagy hunytak el. A kismamák legtöbbször Nagybecskerekén szülnék, a babákat ott anyakönyvezik. A másutt, kórházban vagy rokonoknál meghaltakat sem helyben jegyzik be az iratokba. Fontos tény, hogy amíg a katolikus egyház anyakönyvében minden megkeresztelt gyermek mellett kétszer annyi volt a halottak száma, addig a községi hivatal adatai szerint három újszülöttre négy temetés jutott, ami kedvezőbb. E vidék legnépesebb magyarlakta települései: Csóka, Törökkanizsa, Magyarcsernye, Tamásfalva, Torda, Magyarittabé.

Egy kis remény!

Az elmúlt években mindenekelőtt a szórványmagyarság számának csökkenése, illetve a délszláv háború miatt, főként a katonai behívók elleni menekülés következtében a becslések szerint összességében mintegy 40-50 ezer fővel csökkent a vajdasági magyarok száma, így az ma mintegy háromszázezer lélekre tehető. A kedvezőtlen folyamatok ellenére még van remény az itteni magyar nemzet-rész megmaradására, mert Észak-Bácska és Észak-Bánát hét községében (járásában), illetve azok székelyhelyén – Szabadka, Bácsstopolya, Kishegyes vonalán és a Tisza menti Magyarkanizsa, Zenta, Ada, Óbecse négyesegében – ma is többségben él, amelyet igazából nem tudtak megbontani az utóbbi évek hatósági segédlettel végrehajtott szerb betelepítései.

Az identitás megőrzésének egyetlen járható útja a területi autonómia létrehozása a fenti, mintegy négyötezer négyzetkilométernyi magyarok lakta vidéken. ■

Magyarok Rómában

Tíz esztendővel azután, hogy a magyar egyház szabaddá vált, soha nem tapasztalt számban élnek, tanulnak magyar papok és papnövendékek, szerzetesek és az egyházi pálya iránt érdeklődő világiak az örök Városban. Örvedetes jelenség ez, hiszen a világegyház központjában el-töltött évek után legtöbbjük idehaza kamatoztatja majd tudását, tapasztalatait. Végre a magyar egyház visszaszerezte helyét a világban, benne élhet a világegyház vérkeringésében. Im már a Vatikán hivatalaiban is több személy képviseli egyházunkat, nemzetünket, és a legkülönbözőbb pápai egyetemeken, nemzeti és szerzetesi kollégiumokban is jelen vagyunk.

A Pápai Német-Magyar Kollégiumban, valóságos magyar „demográfiai robbanás” történt ebben a tanévben. Egy híján harminc, Magyarországról és Erdélyből érkezett kispap, illetve már felszentelt élvezte a „Germanicum” vendégszeretetét, és tanul valamely pápai egyetemen.

A Pápai Magyar Intézetben jelenleg hét ösztöndíjas – már felszentelt pap – dolgozik tudományos fokozata megszerzésén. A jezsuiták II. Gesú temploma mellett lévő nemzetközi kollégiumában pedig négyen készülnek hivatásukra. A római egyházmegyei nagyszemináriumban, a Pápai Görög Kollégiumban, a ferencesek Szent Antal Kollégiumában három-három, a szalézi rend római intézetének pedig két magyar diákja van. S továbbá több mint egy tucat római intézményben találunk magyar fiatalokat: például a Szent Anzelm Kollégiumban, a Szent Norbert Kollégiumban, a Pápai Szlovák Kollégiumban a tábori lelkészek szemináriumában, és a Lateráni Kollégiumban. ↑

Rómában a női szerzetesrendek háza táján sem ritka már a magyar szó. Az Isteni Megváltó Leányai kongregáció Tammagno utcai házában és a rend anyaházában nyolc magyar nővér él. A kalocsai iskolanövendék három tagja vezeti a Szent István-zarándokházat. Szalézi és orsolyita nővérek két-két fővel, négy további női kongregáció egy-egy nővérral képviselteti magát Rómában.

A Római Kúriában is erősödött a magyar jelenlét az elmúlt időben. Ternyák Csaba érsek a papi kongregáció második embere, Somjai Ádám bencés az államtitkárság, Kovács Gergely gyulafehérvári egyházmegyei pap pedig a Kultúra Pápai Tanácsának munkatársa. A pápai diplomácia szolgálatában is immár ketten teljesítenek szolgálatot. Kada Lajos érsek és Pintér Gábor. A Vatikáni Rádió magyar adásának kis csapata öt főből áll.

Három magyar jezsuita mellett szaléziak, premonstriei, piaristák – képviselik magukat Rómában.

Magyar egyháziak több mint százan vannak immár Rómában, és számuk kiegyensúlyozott mintegy másfél tucat olyan világgival, akik valamely egyházi egyetemen folytatnak felsőbb tanulmányokat.

Új Ember (szerdahelyi)

PAPI HIVATÁS ÉS REKLÁM

Az esseni egyházmegye eddig példátlan módszerhez folyamodott az egyre csökkenő papi utánpótlás feljavítása érdekében. Utcai színes plakátokon „népszerűsíti” a papi hivatást. A képen szöke, kisportolt fiatal ember futballabdát passzol tovább – a felirat: nem jámbor fiúkra van szükségünk, hanem papokra. Aláírás: az esseni papi szeminárium. Az akció igen csak eltérő fogadtatásban részesült, mind a hívők, mind pedig az egyházi előljárók körében. A reklámcég vezetője azzal utasította vissza a bírálókat, hogy nem a püspököknek akarnak a kedvében járni, hanem a célcsoport, a pályaválasztás előtt álló fiúk figyelmét akarják felhívni a papi hivatásra. Míg az 50-es és 60-as években megteltek a szemináriumok, addig ma már egyre több egyházmegye küzd paphiánnyal. Német és Franciaország több egyházmegyéjében a plébániák közel egyharmada betöltetlen. Hasonlóan aggasztó a helyzet a szerzetesrendeknél is. A jezsuita rend is kissé szokatlan reklámfogással igyekszik felhívni a fiatalok érdeklődését működési területére: egy színes broszura azt domborítja ki, hogy a rend lényegében szent nemkormányzati szerv. A politikában jártasabb fiatalok tisztában vannak ugyanis azzal, hogy a nemkormányzati szervezetek gyakran jóval eredményesebbek a bürokratikus nehézkesen működő hivatalos intézményeknél. A brosurában a jezsuitarend hangsúlyozza: tagjai nem angyalok, hanem csupán az ő munkájukat végzik. A szöveget az alig harminc éves Ansgar Wiedenhaus jezsuita pap fogalmazta, mert – úgy mond – eleget volt abból, hogy a médiák előnytelen színekben ábrázolják a katolikus papokat, mintha ezek Umberto Eco: A rózsza nevében című, távolról sem egyház-barát beszellerijéből léptek volna elő. Wiedenhaus így jellemzi saját rendjét: Csapatban, vagy egyénileg, miseruhában vagy farmerben látjuk el feladatunkat, ami hol misztikus, hol politikai természetű és nem egyszer még a hivatalos egyház irányvonalát is erősen súrolja. A hirdetés elkészítői fonák helyzettel kellett megküzdjenek, ugyanis tartózkodtak attól, hogy a képekről áhító számba menő jellegzetességek mosolyoganak rájuk. A képen látható fiatalok akár közülünk is lehetnének – ezt az üzenetet igyekeztek továbbadni, mégpedig úgy, hogy érdeklődést keltsenek és kedvet

HAJNALI RIGÓK

Hajnali négykor bekiabáltak, ahogy a torkukon kifért, (bár az ablak alatt a fáknak zöld korcsmáiba még alig ért, még nem is ért új fénye a napnak) s mint a bolondok, úgy kacagtak, kurjongattak az ablak alatt vad vígdozásban a kert rigók.

Hajnali négykor e szárnyas égi korhelyek dala vert ma fel. Micsoda hangok csetepatéi! Füttyök, sípok, ezer meg ezer! Bosszantott ez a csibéslárma, de a szívem nemsokára együtt dalolt, egy nótára vert veletek, buta sárgarigók.

S mintha én volnék a hajnal, mintha én volnék a kert, úgy megteltem e friss zsvivajjal, úgy telezengett az irigyelt állati jókedv bölcsessége, hogy valami könnyű égbe, földöntúli békességbe vittek, emeltek a földi rigók.

Hajnali négytől harsogott a korhelynóta az ablak alatt; úgy zengett az a dal, hogy azóta nélkülös is csupa fütty a nap; csupa fütty, pedig elhallgattak s reggelre emlék maradt csak, hogy milyen éktelenül mulattak a hajnali kertben a sárgarigók.
1931

Szabó Lőrinc (1900-1957)

Madridi levél

ANGYAL HARSONÁVAL

Harminc esztendeje, hogy a spanyol fővárosban szöke, 18-20 éves fiatal emberek jelentek meg. Párosával jártak ingujjban, de nyakkendővel és kis névtáblával a mellükön. Száz ajtó közül egy nyílt meg előttük: ezer ember közül egynek az érdeklődését sikerült felkelteniük. Munkájukat nem kísérte látványos siker. De lám, évtizedek múltán most megnyílt a mormonoknak, – hiszen róluk van szó – „az utolsó napok szentjeinek” az új temploma, az 56. az egész világon, az első Dél-Európában. Virágágyak és szökőkutak között emelkedik a fehér márvánnyal borított épület. Egyáltalán nem néz ki templomnak, hacsak nem torna miatt Moroni angyal-harsonás szobrával. Irodahelyiségek, iskolák és raktárak is vannak benne. A magas költségek, – 7 milliárd peseta, azaz jó 44 millió dollár, – természetesen nem a 30 000 spanyolországi mormon zsebéből került ki.

Pár napig meg lehetett tekinteni. Termék ültűtorokkal, szőnyegekkel, csillárokkal és tükrökkel, vallási jelképeket viszont hiába keresett az ember. Csak egy nagyobb teremben állott kiúrt karú, fehér Jézus-szobor. Másutt tizenkét ökör hátán kút: abban keresztelnek alámerítéssel.

A mormonok nem okoznak a hatóságoknak és közületeknek gondot, mint Jehova Tanui népesebb közössége sem. Rendes, többnyire kispolgári körökből származó emberek, s tiszteletet érdemelnek, mert komolyan veszik vallásukat. Az persze soha nem fért a levélíró fejébe, hogy Joseph Smith fellépéséig, 1830-ig senkisek értelmezte volna helyesen a Szentírás.

Spanyol földön azonban, – mint másutt is a nagyvilágban, – szekták sokasága is működik; Spanyolországban több mint 200, több mint 100 000 követővel. Jelenleg éppen vita tárgya, mit követeljenek meg ahhoz, hogy elismerjenek egy új közösséget és felvegyék az igazságügyminisztérium hivatalos listájába, illetve mikor tekintsenek egy alakulatot „pusztító szektának”. Egyesek ugyanis pénzt és befolyást keresnek, s fanatikus követővé, sokszor akaratlan bábba teszik a hozzájuk csatlakozókat. Látszólag viszont tevékenységük sokszor elismerésre méltónak tűnik: szolidaritás a harmadik világgal, értékes környezetvédelem, harc a kábítószerek ellen. Az új hívek 20 és 30 év közötti fiatalok, rendezett környezetből érkező és átlagos intelligenciájú személyek szoktak lenni, s természetesen papíron katolikus családok gyermekei, nem egyszer egyházi iskolák volt növendékei.

*Az embernek a keleti, Isis és Mithras kultuszoknak a római birodalomba való benyomulása juthat az eszébe. Sokan már találtak támaszt, segítséget, biztatást a régi, olimposzi istenekben; ez könnyítette meg a kereszténység terjedését is. Ma azonban ez kell, hogy nyugtalanítson: sok keresztény nem találja az őseitől örökölt hitben azt, amire lelkiileg szüksége lenne. Biztosan – legalább részben – az ő hibájuk, de nemcsak az övék. Másoknak is tenniük kellene valamit, hogy segítsenek az útkezeseknek. Ilyen értelemben kell meghallani Moroni angyal harsonáját. Nehogy visszajárjunk a spanyol anekdotában tükrözött helyzetet. Valaki ezt morogta a mormon vagy jehovas propagandista távozásakor: Mit akarnak ezek, ha nem törődöm a katolikus vallással, pedig ez az igaz hit?...
Rónai Zoltán*

*csináljanak egy olyan hivatás számára, amely belső sugallat nélkül senkiben sem támad. A hirdetés-kampány az első lökést próbálja megadni. A kezdeményezés sikerére utal, hogy Essen után az augsburgi egyházmegye is hasonló hirdetés feladására készül.
Makvári György*

A Gyulafehérvári Boldogasszony

Egy ősi, „Erdélyi Madonna” szobor története

1999 április 18-án, a plébániai mise után szobor avatás volt a gyulafehérvári székesegyházban. Gál Alajos főesperes-plébános végezte.

Sok évi – néha sikertelennek látszó – fáradozás után a Boldogasszonyunk szobra mégis elfoglalhatta méltó helyét a székesegyház – kb. vele egykorú – déli apszisában.

A szobor története pedig a következő: 1976 tavaszán, az akkori sínfalvi plébános, Veress János (+1979), elhívott Tordatúrra – akkor még Kolozsváron laktam – hogy szeretné renováltatni az általa ellátott tordatúri templomot, és egyúttal az oltárképet velem restauráltatni, melyen még mindig eredetiben éktelenkednek a II. világháború orosz puskaövédekéntől származó lyukak.

Eleget téve kérésének elmentem, hogy megnézzem a tordatúri templomot oltárával együtt. De amint beléptem, a figyelmemet nem a keresztrefeszítést ábrázoló (múlt századi, elég jó minőségű) oltárkép ragadta meg, hanem a diadalív melletti nagy falfelület egyszerű postamensén álló Madonna-szobor.

Bár a „kinézése” siralmas volt: Mária csonka kezei, roncsolt homlokú, törött karú, az alsótesttől derékban szétvált felsőtestű Jézus-gyermek kimetszett hajtincsekkel, hiányzó attribútumok, kályhacsőzűsttel és már megfeketedett, sőt a portól kiszürkült bronzfestékkel teljesen átkent ruha, teljes egészében átfestett arcok és kezek – mindezek alatt megláttam a nagyon régít és az eredeti szépségét.

Lefényképeztem és azonnal levelet írtam dr. Balogh Jolánnak (akkor a budapesti Szépművészeti Múzeum szoborosztályának igazgatójára), hogy mi a véleménye a szoborról, esetleg tud-e valamit róla. A válasz nem késett; kiderült, hogy a szobor Erdély legrégebbi Madonna szobra, még a XIV. századból való.

Balogh Jolán állítását igazolja az a tény, hogy a bajorországi Altenstadt (bei Schongau) – szintén Szt. Mihályról nevezett – bazilikájában, az északi mellékapszisban áll egy Madonna-szobor, ami szinte tükörképe a mi erdélyi Madonnáknak. Ennek ismert a kora, 1330-ból való, a Bajor Nemzeti Múzeum adta örökös kölcsönképen az altensatdt-i bazilikának. Itt szeretném megjegyezni azt is, hogy a mi Madonna szobrunk eredete és előtörténete ismeretlen. Nem lehet tudni, hogyan került Tordatúrra. Tudvalevőleg sem Tordán sem környékén nem volt a középkorban egy olyan nagy templom, melynek akkora szárnyasoltára lehetett, melybe ez a szobor beleillik. Hiszen a szobor plasztikája elárulja ezt (lapos formája, a palást alól eredetileg alig kibúvó jogart tartó balkéz, melybe később egy kb. 18 cm-es darabot betoldtak, hogy kihosszabítsák), hiszen adventi és nagyobbíti időben az oltárszárnyakat rá kellett hajtani.

Mindebből a tényezőkből azt lehet következtetni, hogy máshonnan (Kolozsvárról, Gyulafehérvárról?) menekítették ide a reformáció idején, talán a vidék nemes ura, a katolikus Jósika család valamelyik tagja? Szájhagyományban fennmaradt, hogy az utolsó tatárbetöréskor (?) sértetlenül megmaradt a felégetett fatemplomban(?). A világháború bombázásai elől a sekrestye padozata alá rejtették faládjában.

Az akkori viszonyok között jobbnak láttam csendben otthagyni a szobrot, mivel ott elfelejtve nagyobb biztonságban volt. Ugyanis abban az időben minden templomból és plébániáról be kellett jelenteni a műkincseket, melyeket szám-talan esetben Bukarestbe vittek.

Közben a plébános meghalt, mi Németországba települtünk ki... 1989-ben bekövetkezett a politikai fordulat Romániában. 1995-ben megbízást kaptam – immár harmadszor – a gyulafehérvári székesegyház liturgikus át- és berendezésének megtervezésére, melynek kapcsán úgy látszott, hogy valóra válhat a régi álmom: a Madonna szobrát a székesegyházban, az őt megillető helyre állítani, mintegy biztonságát és nagyobb körű tiszteletét magvalósítva.

Sajnos, az érsekség minden hivatalos próbálkozása, levelezés útján, sikertelennek mutatkozott, mert a tordatúriak ragaszkodtak tulajdonukhoz.

A restaurált Erdélyi Madonna-szobor

Így teltek az évek, míg a „hirtelen ránk szakadt szabadság” (mellyel az erre még meg nem érett nép nem tudott mit kezdeni...) megteremtette korcs gyümölcsseit: egyre jobban elfajultak az erkölcsi kilengések, seftelés, lopás, műkincsrablás.

A Münchenben alakult Szt. Mihály Egyesület* nem tudta tétlenül nézni és várni, míg egy szép napon hült helyét találják a szobroknak.

Ugyanis a Lestány Ferenc „Meggasztelt kövek” c. 1996-ban megjelent könyvében a Tordatúr címszó alatt a templomról és a szoborról is közöl fotót, ezzel az aláírással: *Középkori Mária szobor*. (Többet nem tudott róla, mivel a mai napig seholy nincs irodalma). De ez elég volt hozzá, hogy az elmúlt nyáron meginduljanak az érdeklődők Magyarországról, még restaurálási ajánlattal is (hiszen nagy felfedezésnek ígérkező tárgy volt!). A szobor azonban a helyén maradt, a tordatúriak nem adták senkinek.

Ilyen előzmények után küldte a Szt. Mihály Egyesület külön képviselőjét dr. Fugel Adolf, svájci plébánost követségbe a gyulafehérvári érsekhez, dr. Jakubinyi Györgyhoz és a tordatúri egyháztanács-hoz, hogy tárgyaljon Erdély egyik legértékesebb szobor-kincsének biztonságba való helyezéséről.

Ez a követség sikeresnek bizonyult; a múlt évben rohamosan szaporodó, főleg elhagyott szász evangélikus templomokban (de sajnos katolikus templomokban is előforduló) műkincsrablások láttán a tordatúriak nagyon intelligensen felmérték a helyzetet, a szobrokat átadták a főegyházmegyei hatóságnak megőrzés végett. Az akcióról hivatalos megállapodás készült, mely szerint a tordatúri r.k. egyházközség megmarad a szobor mindenkor tulajdonosának, melyről a szobor belsejében található fémtáblácska tanúskodik, a tulajdonos megjelölésével.

A szobornak a székesegyházban való felállításához szükséges intézkedésekről is gondoskodott a müncheni Szt. Mihály Egyesület: a szobor biztonságba való helyezésére egy riasztó berendezést küldött minden hozzávalóval, 1600 DM értékben, valamint a szerelési költségekre való pénzt is, szakszerű megvilágításhoz való égőket teljes szereléssel, viaszgyertyákat, elkészítette a hiányzó attribútumokat és a kőtalapzatot a szobor alá. A felmerült költségekhez Merli Rudolf Bubesheim-i plébános, az egyesület egyik tagja, személyesen hozzájárult 1000 DM-mel, dr. Fugel Adolf szintén 1000 DM-mel, valamint 5000 DM-et közvetített a tordatúri templom javítása céljára.

A müncheni egyesület két önkéntes restaurátort is küldött Bad Tölz-ből 1999 márc. 21-én: Sajnovits Pétert és jó magamat.

Mivel sem elegendő pénz, sem idő nem volt egy alapos és teljes restauráláshoz, azt a feladatot kaptuk, hogy a szobrot un. *muzeális állapotba* hozzuk és alkalmassá tegyük a templomban való felállításra és egy az Egyház által elvárt „egészséges” Mária-tiszteletre.

Ez a gyakorlatban azt jelentette, hogy a szobrot *konzerváltuk*, azaz a szúvasodás által keletkezett károsodott részeket megszilárdítottuk és a még esetleg élő fergeket injektálás útján elpusztítottuk, a szobrot a piszoktól és bronzos átfestésektől megszabadítottuk és kiegészítettük a hiányzó felségjelvényekkel, melyek a középkorban mindig hozzátartoztak (és ebben a szellemben ma is hozzátartoznak) a Mária és a gyermek tiszteletéhez. E két szóbanforgó tárgyat, tehát az országalmát és a jogart a restaurálás kívánalmainak megfelelően olyan formájúra készítettük, hogy szakértő számára azonnal felismerhető legyen, hogy a *kiegészítés a mi korunkból való*, nem réginek utánzata vagy utánézése (hiszen ügyse lehet tudni, hogy az eredeti milyen volt!); a festése is közönséges: vörös alapon arany-bronz. A felszerelése is reverzibilis, a szobor nem sérült általa.

Szándékomban volt egészen reverzibilis módon, a mai technikának megfelelően a hiányzó ujjakat is kiegészíteni, de a fiatal szovátai kollégánk, Mihály Ferenc, lebeszélte róla. Így a Jézuska azokkal a csúf próbaujjakkal maradt, melyekkel csupán bizonyítani akartam az országalma tartását és nagyságát.

Igen sajnálom, hogy lemondtam eredeti szándékomról, mert időm is, módóm is lett volna, hogy ezt egészen szakszerűen megcsináljam...

A szobornak a falhoz való rögzítését az említett Mihály Ferenc végezte.

Reméljük, hogy Boldogasszonyunk, közbenjárónk tisztelete újra éled és sokáig fog élni az ősi székesegyházban, a nyugati kultúra legkeletibb emlékében.

Bad Tölz, 1999. május 6.

H-Lukácsovits Magda
restaurátor

* 1998 március 21-én alakult meg bejegyzett névén: a Förderverein „Freunde der Karlsburger St. Michaels Kathedrale e.V. München”. Az Egyesület fővédnöke dr. Kada Lajos c. érsek, nuncius, Madrid; elnöke dr. Frank Miklós München. A tagsági díj évi 100 DM, vagy egyszeri 1000 DM. Új tagok jelentkezése és további tájékoztatás az Egyesület címén: Piusstr. 11. Tel.: 0049-89-400 679. Adományokat a következő bankszámlára küldjünk: 229 7183 LIGA München, BLZ 750 903 00. A tagdíjak és adományok az adóalapból leírhatóak.

GYERMEKEKNEK

Jézus beszédei 2000 évvel ezelőtt hangzottak el. Példabeszédeit, hasonlatait hallgatói minden nehézség nélkül megértették. Nem így mi, többnyire nagyvárosi emberek, akiknek nehézséget okoznak a földműves életmódból vett képek.

A július 11-én elhangzó példabeszéd vetőmagokról szól. Mi vetőmagot jobbra csak üzletben és ritkán látunk. De végzetünk vele egy érdekes kísérletet. Vegyünk pl. egy marék búzaszemet.

Tegyünk néhány szemet egy tányérra, és öntsünk hozzá vizet. Néhány nap elteltével a magok vizet szívnak magukba, megnagyobbodnak, kemény héjuk felreped és egy kis gyenge csíra jelenik meg. Ha nem tesszük őket földbe, a csírák elpusztulnak.

Ha a tányért nyitott ablakunk párkányára helyezük, rövid idő múlva észreveszük a madarak, odaszállnak és felcsipegetik a magokat.

Megtehetjük azt is, hogy vigyázunk a magokra. Néhány szemet letakarhatunk pl. egy pohárral, nehogy a madarak megehessék. Ezek a magok ugyan biztonságban lesznek, de sohasem fognak termést hozni.

Ha viszont földbe helyezük a magokat, pl. egy virágvázába, és meglocsoljuk vízzel, egy idő után kikelnek, kalászt hoznak és termést hoznak.

Hasonló dologról beszélt Jézus is az evangéliumban:

„Kiment a magvető vetni. Amint vetett, némely szem az útszélre esett. Jöttek az ég madarai, és ezeket mind megették. Némely

szem kövek közé esett, ahol nem volt elég termőföld. Ezek hamar kikeltek, hisz nem volt mély a föld. Majd amikor a nap fölkelte és forrón tűzött, kiégték, mert nem volt gyökerük. Voltak szemek, amelyek tövisek közé estek, és amikor nőni kezdtek, a tövisek elfojtották őket. De a többi szem jó földbe hullott, és termést hozott: az egyik százsorosot, a másik hatvansorosot, a harmadik harmincsorosot.”

A vetőmag Jézus példabeszédeiben az örömhírt jelenti, hogy Isten az emberek barátja akar lenni. Ennek a jó hírnek kellene a szívünkben gyökeret vernie és jó termést hoznia. De nem minden esetben ez a végeredmény.

Megtehetjük, hogy egyáltalán nem figyelünk az örömhírré. Ezek az útszélre esett, vagy a tányérra helyezett és a madarak által megevett magok.

Meghallgathatjuk a jó hírt, de aztán mindjárt meg is feledkezhetünk róla. Ezek a kövek közé esett magok, ahol nincs elég termőföld, vagy a mi esetiünkben a tányéron megöntözött szemek, ahol kikelhetnek, de gyökeret nem ereszhetnek.

Megtörténhetik az is, hogy fülükkal hallgatjuk a jó hírt, de becsukjuk a szívünket előtte, és nem tanúsítunk érdeklődést. Ezek a kövek közé esett magok, vagy a pohárral letakartak, melyek nem növekedhetnek.

Ha viszont elfogadjuk az örömhírt, akkor jó termőföldekké válunk: a jó hír, mely szerint Isten a barátunk akar lenni, egész életünket bőségesen be fogja tölteni és boldoggá fog tenni. **János atya**

FIATALOKNAK

Az Évközi 14. Vasárnapon olvassuk Szent Máté evangéliumából a következő sorokat:

„Gyertek hozzám mindnyájan, akik elfáradtok, s akik terhet hordoztok – én megkönnyítlek titeket.” (Mt 11,25-30)

Különlegesen csengenek Jézus szavai most, ezekben a napokban, amikor olyan sokan nyári megérdemelt vakációra készülnek: nyugalmat, csendet a zajos munkanapok után, töltekezni, szabadon, távol a határidőnapló rémétől... De jó lenne... Mert sokan a vakációban sem tudnak „leállni”. Ilyenkor vállalnak csak igazán

(maradék) időt felölő elfoglaltságot a hétvégén ház építésnél, vagy most jut eszükbe bepótolni azt, amit az utolsó nyári szabadság óta elmulasztottak a gyermeke-nevelésben, a háztartási figyelmességben, a jószomszédi viszony ápolásában.

Én úgy gondolom Jézus Urunk nem az ilyen „vakációkra”, nem az ebbe befáradtakra gondolt amikor fölajánlotta hallgatóinak: gyertek..., hanem inkább egy sokkal mélyebb, alaposabb „kikapcsolódásra” gondolt. Elsősorban azokra, akik koravallásos előírásainak –szabályainak – mármár kibogozhatatlan rengetegében botladoztak, fáradoztak... Ilyen lehetett azok sora, akiket megvetettek, kiközösítettek, tisztátalannak tartottak azért, mert valamilyen előírást, szabályt vagy akár törvényt megsértettek, elmulasztottak. Mert bűnösök voltak... Betegek, foglyok, szegények, a megvetett kisebbséghez tartozók, a szélmalomharcba befáradt emberek sokasága, akik újra elismerés, emberi méltóságuk és ellopott becsületük után vágyakoztak. Akik szerettek valóban, lelkiileg is egy kicsit felüldülni, terheiket lábukhoz tenni...

Jézus ezeket hívja, gyógyítja. Ezeknek hirdeti országát, örömhírét, Mennyei Atyját, aki nem terheket rak, fáradságot halmoz, hanem megszabadít, felüdít, szeret.

Ma már azért más a helyzet... Nem a vallásos előírások sokasága és kirekesztő szigora jelenti az ember fáradságának okát. Inkább saját maga alkotta terheket veszi önként a nyakába csak azért, mert: ez a divat, ezt csinálja más is, ezt látta itt vagy ott. A „reklám-nagyapák” fára másznak és kerítéseket ugrálnak át, ráncatlan, mosolygós öregként ígérik mások, akik...

De mi van ma most azokkal, – mint Jézus fáradt kortársaival –, akik ezzel nem tudnak mit kezdeni, azokkal akik éppen ezek megszerzésébe fáradtak bele vagy a kudarc feletti csúfolkodás és megvetés terhét szeretnék letenni.

Jézus hívása: „Gyertek...” – mint annak idején – most, ma ezeknek szól.

Pál atya

KÜLLEY LEA (Budapest)

GERARDUS, MÁSKÉPPEN GELLÉRT PÜSPÖK

A SZENT VÉRTANÚ TÖRTÉNETE*

Nemzetünk közelgő, ezeréves jubileumára tekintettel olvasóink érdeklődésére számíthat a Szent István-i egyházalapításban döntő szerepet játszó velencei Szent Gelléről szóló írás.

Az ősi monda szerint a magyar vezéri nemzetség ősanájának, Emesének álmaiban egy turulmadár jelentette meg, hogy ivadékai – már idegen földön – nagy királyokká lesznek.

Árpád „apánk” (így tiszteljük ezer-egyszáz éve) a kilencedik század végén vezette át népét a Vereckei-hágón. Meghalt 907-ben.

Fia Solt, unokája Taksony, dédunokái: Géza és Mihály, ükunokája: Géza fia, István, szépunokája: István fia, Imre volt.

Az Árpád-ház a továbbiakban Mihály ágán háromszáz évig uralkodott Magyarországon. Emese ősanja álma teljesült.

István, a nagy honalapító, az INTELMEK című máig reális és meghatóan emberi-oktatásban ilyen gondolatokat közöl fiával, Imrével: „Fogadj szót fiam!, Gyermek vagy, gazdagságban született kis cselédem, puha párnák lakója, minden gyönyörűségben dédelgetve, nem tapasztaltad a hadjáratok fáradsalmait, különféle népek támadásait, melyekben én szinte egész életemet lemorzsolttam.”

De Imre nem láthatta hasznát az INTELMEK sok bölcs tanácsának. Meghalt fiatalon, utód nélkül – ha a krónikák nem hazudnak – vadászbalesetben.

István részben vallásos meggyőződésből – őt már oktatta és megkeresztelte Szent Adalbert prágai püspök, korának egyik lángelméje – részben politikai megfontolásból elhatározta, hogy népét a keresztény Európa aklába tereli. Adalbert nem időzött sokáig Géza nagyfejedelem udvarában, de visszatért és nálunk maradt két tehetséges tanítványa: Asztrik vagy Anasztáz (némely tudós úgy véli, ő foglalta írásba az INTELMEK-et) és Radla, másképpen Rasina. A történeszek feltételezik, hogy ő volt Sebestyén, az első esztergomi érsek. (Felszen-teleksor az egyház fiai új nevet kapnak, mintegy újjászületésük kifejezéséül).

Anasztáz István diplomatája volt: Ő hozta meg az első Szentkoronánkat Rómából II. Sziveszter pápától Krisztus után 1000-ben. A király a kalocsai érsek-séggel jutalmazta szolgálatait.

Gellért nagylegendájából úgy tűnik, hogy mindketten gyakran tartózkodtak – otthon voltak – a pécsváradi monostorban. Tartózkodott itt az ugyancsak Szent Adalbert köréhez kötődő *Querfurti Bruno* térítő érsek is: úgy látszik, Pécsváradon pihentek és tanácsoztak az egyház vezető személyiségei. Más-más nemzetiségűek: István, sógorságban-komaságban lévén a szomszédos uralkodóházakkal, tőlük kért és kapott kiváló szakembereket.

A legenda olyan, mint a „fata morgana”, a délibáb. Csillag, lebeg, szertefoszlik, másutt tűnik fel, adja a saját tükörképét, de a villogás mögött mégiscsak ott a valóság. Így kell megtalálnunk tehát Szent Gellért legendájából az embert, szörcsuhájában, egyenes derék, emelt fővel, kifejező eszes arcán a gyorsan változó haraggal és gyengédséggel.

Eredeti neve György, Szent György napján, április 24-én látta meg a kék itáliai eget. Igen jó érzékkel szervezett és szer-

zett, szerette a kényelmet, s azt meg is teremtetete magának, nehezen tűrte az ellenvéleményt, egyenesen haladt előre a maga válsztotta úton.

A velencei patricius családból származó, előbb a *San Giorgio Maggiore*-szigeti bencés kolostorban, majd Bolognában tanult, a kiváló képességű, fiatal apátot minden biznnyal Orseolo Ottó dózse, István király sógora küldte.

Ne legyünk tiszteletlenek a legenda iránt, higgyük el, hogy Gellért Jeruzsálembé készült a „zsidóknak és saracénoknak” prédikálni. Szándékától csak a csodásan támadt tengeri vihar és a még csodásabb találkozás Rasinával, régi barátjával – térítette el. Gellért hosszasan hagyta magát agítálni. Végül a két szerzetes „könyveiket számaraikra rakván” a tenger melléki monostorból Pécsre, *Bonipert püspökhöz* vette vándorútját.

Bonipert maga is széles látókörű, jó kapcsolatokkal rendelkező férfiú volt. *Fulbert Chartres-i* püspök fennmaradt leveléből tudjuk, hogy tőle egy PRISCIANUS-féle latin nyelvtankönyvet kért és kapott iskolája számára. (Valamint, hogy István király mily bőkezűen viszonzta az ajándékot).

Radla Bonipert vendégházába szálltolt Gerardust. Megbízta, hogy prédikáljon Péter-Pálkor: nagy siker volt. Beszélgettek erről-arról, Velencéről, Gellért családjáról, a Sagradokról. Megjegyzendő, hogy a kis *Sagrado-Morosini* palota ma is nézeti magát a Canal Grande víztükrében. Egy napon aztán Bonipert átszalasztott Pécsváradra Anasztázt: Jönne, s nézné meg ő is az idegent.

Most pécsváradi vendégeskedés, prédikálás, barátkozás következett.

Végül eljött az ideje, hogy Gellértet bemutatassák Fehérvárra az udvarnál. A hosszas tesztelésnek jó oka volt. Az 1003-1007 közötti térítést kegyetlen erőszak jellemezte. Maga Querfurti Bruno térítő érsek jelentette, II. Henrik német-római császárnak, István másik sógorának: „A mieink – Isten bocsássa meg – némelyeket megvakítottak, ami nagy vétség.”

A királynak kedvére való volt a dinamikus, de jómodorú, tiszta életű de nem asketik, nagyon művelt pap. Magánál tartotta, s rábízta Imre fia nevelésének irányítását.

Imre herceg növekedvén, Gellért híven az akkori szokásokhoz, reneteségbe vonult. No, nem valami kínzó oduba: a bakenybeli királyi udvarházba. Feljegyezték róla, hogy minden szabad percében – még úton is, tömörkerekké rázós szekereken – olvasott és írt. Most itt, távol a trón körüli kötelezettségektől, a monostorok nemzetközi „társadalmi életétől” szelleme végre szabadon szárnyalt.

A kereszténység első századaiban kibontakozott teológiát az Európát nyomorító háborúk tönkretették. A tudomány hosszas némaságát Gellért oldotta fel, munkásságával előfutára lett az új irányzatú hittudománynak. Neki tulajdonítják a mondást, miszerint „philosophia est ancilla theologiae – azaz a bölcsélet a hittudomány szolgálóleánya.” Sajnos, egyetlen műve maradt ránk: A DELBERATIO SUPRA HYMNUM TRIUM PUERORUM, szentírásmagyarázat, elmélkedés a három ifjúról, akiket Nabuchodonozor tűzes kemencébe vettettek.

A munkát *Isengrimus* salzburgi barátjának – később Admont apátjának – ajánlotta. A kódex egykorú másolatát, Münchenben, a *Bayerische Staatsbibliothek*-ben őrzik.

(Folytatás a 7. oldalon)

A KEGYELEM

Midőn a keserű világ kitagadott, megadtad, Istenem, enyhítő harmatot.

Midőn reményeim lerontá rúd valóság, te szórtad, Istenem, elébem égi rózsád.

Midőn rámtört a föld, hogy többé föl ne keljek a porból, Istenem, földajkált szent szerelmed.

Midőn a hatalom tett ajkamra pecsétet, jelt adtál, Istenem, hogy hős dalom megérted.

Midőn leroskadék a kínban és a gyászban, a börtön udvarán Angyalod vala társam.

Midőn elbujdosám hazámból száműzötten, győzelmes fényedet kigyújtád énelőtem.

S világnak végzetén értem síromba jössz-e, hogy szétszórt csontomat Kezed illeszve össze?

Horváth Béla (1908–1975)

*A teljes cím: Gerardus, velencei patricius Sagredók családjából, másképpen Gellért csanádi püspök, első magyar szent vértanú története

A Szent vértanú története:

Folytatás az előző oldalról

Itt utal Gellért két másik könyvére, az egyiket *St. Richard* verduni bencésnek, a *St. Vanne* kolostor apátjának küldte meg. Kiválóan minősített szentbeszedeiről még 1506-ban is megemlékezik a Velencében kiadott *Catalogus*.

Így – és még bizonyára sok más szálon – fűződött a magyar földön megújult hittudomány nyugati teológiához. Kedvére élt, s dolgozott tehát a remete a Bakony rengetegében.

Történt, hogy magavágta tűzifával a hátán hazafelé ballagott az erdőből. Hát az ajtaja előtt hatalmas ordas farkas áll. Sem el nem fut, sem neki nem ugrik, láthatólag réá vár. Gellért megkerülte a vadat, benyitott. A farkas utána. Aztán hanyatterült, és megmutatta nagy vérező sebét. A szeptember jó irral meggyógyította. E naptól fogva ketten lettek a cella lakói, a farkas csakis jótévője közelében volt hajlandó aludni. Az ő kedvéért még arról is letett, hogy felfalja a remetek másik lelelcét, a szarvasborjacsát.

Ezenközben a király, illetve vezére, Csanád gyilkos háborút vívott a fekete magyarokkal. Mídon legyőztek, s uruknak, Ajtonynak a feje Fehérvár kapuján függött, ment a poroszló a megoldatlan feladatok emberéért. Jöjjön – de azonnal – Gellért, mivel ő lesz a csanádi püspök. A *Velencei* tehát felhagyott az üdvös elmélkedéssel, és indult küldetésébe. Világosan látta, hogy a korábbi ádáz térítés és a mostani legyőzés miatt a fekete magyarok gyűlölik a királyt, az idegeneket és főként az egyház fiait.

Segítséget kért a testvérektől. Több monostorból összesen tíz szerzetest küldtek, közülük heten tudtak magyarul prédikálni vagy legalább megfelelően tolmácsolni.

Gellért nem tereltette keresztvíz alá a népet, mint a birkanyáját. Beszélt, oktatott, s aki kívánta, azt megkeresztelte, és akit megkeresztelt, azt vendégül látta asztalánál. Jöttek egyre többen, sokan estétől reggelig vártak a templom tövében, míg sorrakerültek. Múlthatatlanul szükségessé vált egy iskola, ahol magyar papokat kell nevelni. A tartományból harminc ifjút vettek fel a jelentkezők közül. Őket *Walter mester* – Gellért okos és hű társa a kultúráért való küzdelemben – grammatikára, azaz latin írás-olvasásra és beszédre, valamint zenére tanította. A *szkuola* gyorsan elhíresült: sokan, külföldről is, felvételt kérték.

Walthernek Fehérvárról kellett tanítókat hoznia. Egyedül már nem bírta a munkát. A gyermekek ellátására, elhelyezésére házakat kezdtek építeni. Gellért a maga leendő temetkezési helyéül a bencés *Szűz Mária*-monostort emeltette. Pezsgett az élet Csanád várában. A tehetséges papnövényedékek nyugati kolostorokban képeztették tovább magukat. Az akkori tudomány, a „hét szabad művészet” a helyi tantárgyakon, a latinon és zenén túl a retorika, vagyis szóoklattan, a dialektika, azaz vita, aritmetika, tehát számítás, asztronómia, csillagok vizsgálata és geometria, mértan.

Ebben a korban minden értelmiségi pályán a papok és szerzetesek működtek. Ajtony volt tartományában lelkesen dolgoztak a mérnökök, freskófestők, szobrászok, muzsikuskok, tanárok, jogászok, orvosok, gyógyszerészek. (Valószínűleg e két utóbbi tudásának köszönhető a nemesség és pórnép számára érthetetlen sok csodás gyógyulás.). A latin nyelvű nemzetközi kultúra szinte magától terjedt, mint az oltárok előtt éjjel-nappal szállongó tömjénillat. A püspök külön azért alkalmazott két férfit, hogy őrkdjenek: se sose aludják ki a parázs a füstölőkől.

A Maros vidékén szárba szókkent a Velencei vetése. Szegények és gazdagok egyaránt a szeretet prédikációját hallgatták a fiatal magyar tisztelendőktől.

Gellértet szerették. A legenda – így ezer év után – az egyéniségre nagyon is jellem-

ző kis történetekről tudosít. Akit nem szeretünk, arra nem figyelünk. Olyasmire például: a rekkenő alföldi nyárban jéggel rakott nagy edényeket hozatott a templomba, s azokban hűtötte a legfinomabb bort. Az is Gellérttel esett meg, hogy hirtelen haragú lévén, kötelességszegő szolgáját megkorbácsolni rendelte. Legényei azonban ismerték gazdájukat. A tettes hátát csirkevérral kenték be, s jól odakötötték az oszlophoz, amely mellett a püspöknek rövidesen el kellett haladnia. Amikor

Szent Gellért

Prokop Péter festménye a „Magyar Szentek” sorozatból

meglátta a „szerencsétlent”, sírva fakadt, sietve leoldozta, megcsókolta, s bocsánatot kért tőle meg gondolatlan heveségéért. Az volt a véleménye: jobb haragudni, és azt ki is mutatni, mint hallgatásba eltemetni az igazságot.

Míg az egyházmegye virult – hála Gellért tehetségének – az országban fel lángolt a trónért való gyilkos küzdelem. A hatalomért marakodók győztese, *Aba Sámuel* (ugyancsak István sógora) a legtekintélyesebb, legtiszteltebb püspökkel kívánta megkoronáztatni magát. Ezért a húsvéti ünnepekre udvarával Csanádra vonult. Gellért megtagadta a koronázást, sőt, mert *Aba* legyilkoltatott ötven ellenszegülő nembest, olyan keményen beszélt a szószerkről, hogy akik értették, jelezték a tolmácsnak: finomítsa a mondandót, különben a püspök is a főurak sorsára jut. Gellért észrevette a jószándékot, és a maga türelmetlen módján odakiáltott: „Tiszteld a királyt! De az Istent féld, és atyád szavait ismételd!”

A trónkövetelők országrontó viszályai-ba belefáradt, vezér nélkül maradt nép fel-lázadt. Apái hitét és Árpád-házi királyt akart. Nem akarta az idegeneket, sem Krisztus papjait. Solt sarja, *Vata* sátrából indult, s terjedt futótűzként a pogánylázadás.

Kijevből orosz és lengyel segécsapattal elindult *Taksony* fejedelem Mihály-ági dédunokája, *Endre* herceg, hogy rendet teremtsen, és elfoglalja az Árpád-házi trónját. Már a Dunához közeledett.

Egyenlőre tűrte – nem tehetett egyebet – az őt éltető s követő harcosok ádáz dühét. A sereg ölte az idegeneket meg a papokat, ahol érte.

Gellért püspök néhány társával a leendő király elé indult. Vajon hitt-e még békéltető varázserejében? Vagy önmagát kínálta elrettentő áldozatul?

Fehérvárról Buda felé az utolsó pihenőben a *Péterhegy* mellett, a bencés *Szent Szabina*-monostorban megjövendölte más-napi halálát.

A ma nevét viselő hegyen egy portyázó szabadcsapat elfogta, megkövezte, szívet dárddával átdöfte, és tetemét taligába lökte a mélybe taszította.

„Így nyerte el a mártíromság koronáját” 1046 szeptember 24-én.

1996-ban volt éppen 950 éve annak,

hogy tudatlan pusztai lovasok kioltották egy kivételes ember tudásának fényét.

A püspök holttestét aztán bátor révészek átvitték Pestre, ott helyezték nyugalmra. Bel-és külháborúk után, hét év elteltével eljöttek atyjukért az övéi. A *Csanád*-megyei nemesek küldöttségét *Fülöp* bencésrendi apát, a *Velencei*-nek kezdettől hűséges és tehetséges munkatársa vezette. *Endre* királytól a földi maradványokat, meg a szegényes ereklyéket kérték el: ciliciumát, a kámszát, melyet holtában viselt, a követ, mellyel agyonverték.

A *Csanád* vára felé vezető út mentén gyülekezett a nép, hogy csak egy pillantást vessen a koporsóra, netán megérintethné. Sokan csatlakoztak a menethez. Mire a menet „haza”-érkezett, a templom zsúfolásig telt volt a várakozókkal. A szerzetesek képtelenek voltak a szertartáshoz fogni. Végül valaki kitalálta, hogy lakomára hívják a jelenlevőket. Míg azok fáradtan, éhesen ettek-ittak, a papok a koporsót ünnepelesen behelyezték a szarkofágba. Ez egy egyszerű, bizantin-velencei mintára faragott, kereszttel díszített kőkoporsó volt, fedele szélesebb az alsó résznél, oltár céljára készítették. A régészek 1868-ban találtak rá az őtemplom bontásakor.

Mindazok, akik a püspököt életében ismerték vagy hallottak róla, bajaikkal hozzá zárandokoltak. A legendák sok csodás gyógyuláshoz számolnak be. A nép kívánta, a nép döntött úgy – meg kellett hirdetni a szentté nyilvánítást a *canonisatio popularis*. Ez azonban csak a megye területére érvényes tiszteletadás volt.

Szent László király közbenjárására 1083 július 26-án a hivatalos pápai ceremónia is végbement.

Az iránta érzett szeretet és bizalom évszázadokig nem fakult: például *Anjou Károly Róbert felesége, Erzsébet királyné* is hozzá fordult nagy betegségében. Felgyógyulásakor hálából a szegényes nyughelyet arany-ezüst-drágaköves sírládjával cseréltette ki. Itt pihent még kétszáz évig *Gerardus*, míg nem a török kirabolta, lerombolta, felégette Csanádot.

Szelleme azonban nekünk maradt tanítványainban és mindazokban, akik hisznek az alkotó munka hatalmában.

Velencei Gellért a magyarokat fiainak nevezte, s őt a magyarok saját szentjüként tisztelik mindörökké. ■

Mindszenty-Emlék-mise ősbemutatója

A budapesti bazilikában május 2-án volt Koloss István orgonaművész, zeneszerző művének bemutatója: Emlék-mise Mindszenty bíboros, hercegprímás meghurcolásának 50. évfordulójára. Határainkon belül és kívül egyre nő Mindszenty bíboros tisztelete, hívők és nem hívők között egyaránt. Koloss István e kompozíciója Mindszenty bíboros élet-példáját élénk idézve hív bűnbánatra, engesztelésre, Isten dicsőítésére, örömdzésre és hálaadásra. A mű hangjai, dallamai, harmóniai, ritmusai a művészi életmű erejével repítik az embert a lélek, a szellem magasságaiba, Isten szentjeinek világába. Az 58. zsoltár szavaival együtt imádkozunk mártír főpásztorunkkal: „ellenségeimtől ments meg, Istenem, védelmezz meg tőlük, mert életemre lesben állnak a hatalmasok” - mintha az üldözött prímás mélyen emberi, kétségbeesett kiáltását hallanánk. De megnyugvást ad a hálafohász is: „Téged dalolnak, Istenem, te vagy szilárdságom, menedékem...” A mű megkoronázása a nagyszabású kánon, Mindszenty hercegprímás elfogatása előtti megrendítő hitvallása: „Állok Istenért, Egyházért, hazáért!” MK

Az Emlék-mise kottája, Mindszenty hercegprímás arcképevel a Márton Aron Kiadónál jelent meg, kapható a Kiadó boltjában 1035 Budapest, Kórház u. 37.

Árpád-házi Szent Kinga – és a többiek

II. János Pál mostani lengyelországi látogatásának programjában olvasom a félhivatalos katolikus sajtótájékoztatóban (MK), hogy a Szentatya június 16-án *Sary Saczban (Ószandec)* szentté avatja „Kinga nővért”. Csak így, ilyen kurtán, egy félmondat erejéig. Első pillanatban azt hittem, valamely lengyel apácáról van szó, de kis gondolkodás után csakhamar rájöttem, hogy „Kinga nővér” nem más, mint *Árpád-házi Boldog Kinga*, IV. Béla király és Laszkarisz Mária görög (niceai) császári hercegnő legidősebb gyermeke. Magyarországon született 1224 március 5-én. Illő hát, hogy róla bővebben is szölkünk!

A kor szokása szerint dinasztikus meg-gondolásból – közeledett a mongol vihar is – 1238-ban jegyebe adták *Boleszló (Boleslaw) krakkói herceghez*, aki udvarába vitette a lengyel nyelv elsajátítása végett. *Krakkóba* vivő útja fényes diadalmenet volt, a magyar királyné szépségének hí-re megelőzte érkezését. Rövidesen megtartották a fejedelmi esküvőt is. Házasságuk alatt mindkettőjük elhatározásából szűzi életet éltek. A férj, („*Szemérmes Boleslaw*”) hosszú betegeskedés után 1279-ben meghalt. Temetésén Kinga már a klarisszák rendi ruháját viselte! Özvegyen maradvá tüstént belépett az általa alapított Ószandec-i klarissza zárdába, ahol a nővérek előljárójukká, magisztrává választották (1284). Így érte meg a tatárjárást és a kolostor feldúlását. A vész elmúltával az újjáépítés munkálatait Kinga 63 évesen maga vezette. Hosszabb betegség után hunyt el 1292-ben. Sírjánál a legendaírók és a hagyomány szerint 60-an vakságból és 200-an más betegségből gyógyultak meg, úgyhogy Ószandec hamarosan lengyelek, morvák és magyarok kedvelt búcsújáróhelye lett. Ma is az. Boldoggá VIII. Sándor pápa avatta 1690-ben, XI. Kelemen pedig 1715-ben Lengyelország és Litvánia patrónájává tette.

Több mint 700 évnek kellett elmúlnia, míg II. János Pál pápa mostani lengyelországi látogatása alkalmából, június 16-án a szentek sorába emelte a magyar királyné, a mi kedves árpád-házi Szent Margitunk legidősebb nővérét.

Idáig érve most megállítom tollam futását. Az a gondolat fészkelődött ugyanis belém, hogy mi magyar katolikusok igény-csak mostohán bánunk egyháztörténelmünk szentéletű – kivált a női szereplőivel. Szánalmasan keveset tudunk róluk, kultuszukról még annyit sem. Kivétel természetesen két árpád-házi szentünk: *Erzsébet* és *Margit*, de a többi „elszármozottról” alig vannak ismereteink. Mert bizonyára sokan tudják, hogy *Skóciai Szent Margit* István király vérszerinti leányunokája volt, nyolc gyermek anyja – de hányan vannak, akik semmit sem tudnak róla! Igaz leginkább csak angol forrásokból ismerjük az életét. És az alig ismertek: például *Szent Szalóme* (Árpád-házi Szent Erzsébet sógornője; vagy Olaszországban rendkívül népszerű *Magyarországi Boldog Ilona*, veszprémi domonkos apáca; itt van az a *Portugáliai Szent Erzsébet* (II. *Endre* unokája), vagy a másik *Erzsébet*, a scvájci *Töss-i zárdából*, aki az utolsó Árpád-házi király aranyágacsója volt. Legenda szerint halálos ágyán cella-ablaka párkányára egy kis madár röpült és magyar dalt csi-csergett neki, amit egyedül csak ő értett meg! És még mások, nem is kevesen, akiket itt nem említettem: *Piroska*, *Zsófia*, *Judith*, *Ágnes*. Talán egy következő számban alkalomszerűen egyet s más elmondunk még róluk. Megérdemlik, hogy emléküket és tiszteletüket ébren tartsuk!

Szamosi József

KÖNYVESPOLC

VELEM – Az ősi Szent Vid vára, és a felújított barokk kápolna

Váraink története, regéi, legendái gyakran megihlették íróinkat, költőinket. Kőszeg-Hegyalja egyik ékessége Velem. Havasalji klímájú üdülőhely, csodálatos környezetben, a Kőszegi-hegység délkeleti lejtőjén az osztrák határnál, Kőszegtől 7, Szombathelytől 21 km távolságra.

A község már az őskorban lakott település. A Szent Vid-hegy a Kr. e. I. évezredben Dunántúlon élt pannonok őseinek teraszos, fellegváras települési központja volt. Hegyes-dombos vidéke, patakokkal, termékeny talajával, gazdag erdőséggel, egészséges éghajlatával, a megélhetés mindazon feltételeit egyesítette – egyesíti magában –, melyek már az ősidőkben is nagy vonzó erőt gyakorolhattak emberre, állatra egyaránt. Kétségtelen, hogy a több évszázadra terjedő korszakban a kő használatát sokáig nem volt képes teljesen pótolni a költséges előállítású bronz. Innen van, hogy az őskori lelőhelyeken a bronztárgyak társaságában kőszékűkre is akadtak. Bronzöntő és feldogozó műhely maradványai is előkerültek már a Szent Vid-hegy oldalán, ahol több, mint 400 db töredezett és beolvasztásra váró bronztárgy volt összehalmozva (velami, bronzkori lelet).

A folyamatosan végzett ásások nyomán előkerültek az őskori város alapfalmaradványai is.

Később, a római uralom alatt a Szent Vid hegynél őrtornyot is emeltek. A Szent Vidén meglelt arany fejedelmi diadém és övgarnitúra már arra utal, hogy e tájon nem csupán a termelés, hanem a társadalom szervezettsége is fejlett volt. E kor nagy emberi teljesítménye a Baltikumot Itáliával összekötő római kori kereskedelmi út: a *Borostyánkő út*. Ennek az útvonalnak jelképszerű értéke van az e tájon élők történelmi tudatában: a Vas megyeiek ma is nyitottak a mediterrán szellemiségre: a római kori örökség vállalására. (Az ókori tradíció legfontosabb szereplője azonban a közeli Szombathely elődje: *Savaria* volt!)

Amikor a Lajta és a Lapincs vonalában, a 11. század derekán kirajzolódott a fiatal magyar állam nyugati határa, már eldőlt, hogy a győri püspökséghez tartoznak a megye egyházai. Vas vármegye az ország legfontosabb határmegyéjeként jött létre. Nevét pedig értékes vaslelőről és vasfeldolgozóról, Vasvár után kapta.

A velemi Szent Vid hegyen lévő római kori őrtorony a népvándorlás korában feltehetően rommá lett. Anyagának felhasználásával a tatárjárás után a birtokos Németújvári család egyik tagja építette fel itteni várát. Első ízben 1270-ben említik, amikor a Héder nembeli I. Henrik fia, Henrik bán árulóvá vált, és Vas megyei várait, közöttük Szent Vid várát is Ottokár cseh királynak adta át. IV. László király 1273 július 6-án kelt oklevéllel a Ják nemzetségből származó Chepánnak, az Ottokárnak átadott várak, közöttük „*castrum sua de Scenwyd*” visszafoglalásánál tanúsított vitézségéért bizonyos falvakat adományozott. 1279-ben már Németújvári Miklós birtoka, majd fia, Iván örökölte, kitől 1289-ben Albert osztrák herceg foglalta el. Az 1291-ben kötött *hainburgi béke* alapján Albert a várat visszaadta azzal a kikötéssel, hogy azt le kell rombolni. III. Endre király a székesfehérvári országgyűlésen rendelte el, más várakkal együtt Szent Vid várának lerombolását, melyet feltehetően 1296-ban hajtottak végre. Ennek ellenére 1532-ben Jurisics Miklós a Szent Vid kapitánya nevet is viselte, de ekkor minden bizonytalannal a vár már romokban hevert.

A helység 1374-ben „*poss. Welyen*”, 1405-ben „*Welyen*”, 1478-ban „*Welem*”, néven Rohonc vár tartozékaként szere-

pelt.

A vár a 16. században elpusztult. A 18. század elején *Hilarian szerzetes*, az akkori birtokos *Bathhány Lajos nádor* segítségével a még fennálló keleti sarokbástya oldalán *remetelakot és a késő barokk stílusú Szent Vid-kápolnát* épített, mely a település feletti hegyesúcsra ma is régi formájában áll. Belső festése 1938-ban készült, de a közelmúltban is dolgoztak rajta. A barokk főoltárt Szent Rókus és Szent Vendel szobrai díszítik. A mellékoltáron Szent Vitus szobra látható. A copf szószerű egyszerű tagolású. A harangok közül a kisebb 1688-as évszámmal Bécsben készült, míg a nagyobbbat Max Sanosse 1926-ban készítette Bécsubjéhen. A patinás Szent Vid-kápolna régi, neves búcsújáróhely.

A vár megmaradt köveit a lakosság hordta szét építkezéseihez, és ma már csak nyomaiban található meg a Várhegyen. A tetőn álló kápolna elől igen szép kilátás van Szombathely felé.

A faluban néhány év óta működik az Alkotók háza, ahol a népi kismesterségek művelői építették fel jellegzetes épületeiket: kovácsműhelyt, faragók házát, kerámia műhelyt.

Velem, kedvelt üdülőhely, sok szép hétvégi házzal. Az üdülőnegyed a községtől kissé elkülönülten, az erdők, a szelídgesztenyés liget tövében, a hegyek lábánál alakult ki. Szubalpesi levegője különösen a légzőszervi betegek számára kitűnő gyógyhatású.

Az ország legfontosabb jelzett turistaútja – a több mint 1000 km hosszú és a Zempléni-hegységben Nagy-Milicén végződő országos kék jelzés – Velem közepéről indul ki, és a látványos hegygerincen át, szép útvonalon halad Kőszeg felé.

Domonkos János (Budapest)

Czirják Árpád: ERDÉLYI MAGYAR BREVIÁRIUM, GlóriaNyomda és Kiadóvállalat, Kolozsvár, 1998

Az Új Magyarország című lap hasábjain két évvel ezelőtt (1996.január 3.) Érdekes írás jelent meg az „Új templom” falai címmel. Arról tudósít, hogy Kolozsvárott a Protestáns Teológia Intézetben, Czirják Árpád katolikus érseki helynök, a kolozsvári Szent Mihály-templom plébánosa védte meg doktori disszertációját. A dolgozat pedig a heves vérmérsékletű, szószéken és írásaiban türelmetlenül szokimondó, Szegedi Kis István protestáns tudós teológiáját elemezte.

A Breviárium – írja Czirják Árpád a könyv előszavában – imakönyvet jelent, amelyből az egyházi ember nap mint nap elimádkozza a kijelölt részt. Ez a könyv azonban nem imádságokat, hanem egészen más jellegű írásokat tartalmaz. A Breviáriumhoz legfeljebb annyi köze van, hogy a közölt írások is naphoz kötöttek, akár csak az imádságok. Az imádkozó ember az istenszeretetre, e könyv olvasója pedig – a szerző reménye szerint – Erdély szeretetére kap indítást.

Az Erdélyi magyar breviárium „szereplőit” a szerző szabadon választotta ki, de a könyvbe csak azok kerülhettek be, akik e tájon születtek, ismert a születésük napja, és a szellemi élet valamely területén maradandót alkottak, de már elköltöztek az élők sorából. A kötet felekezeti szempontot nem követ, sőt még a bemutatott személyek vallását sem tünteti fel.

Czirják Árpád az emberi kapcsolatok, érzések, társadalmi rezdülések alapos megfigyelője és ismerője. Stílusa tömör, elegáns, olvasható, helyenként erős pátoz hatja át. Kár, hogy a kötetben értelemzavaró hibák bosszantják az olvasót.

Végül álljanak itt e könyv útjára bocsátó szerkesztő és kiadó gondolatai:

”Mi erdélyi magyarok megfoghatókunk és mostohák lettünk talán nemcsak a

AZ ORBÁN-KORMÁNY ÉS AZ EGYHÁZAK

A Magyar Kurír beszélgetése Balog Zoltánnal, a miniszterelnök egyházi tanácsadójával

(II. rész)

Az Orbán Viktor miniszterelnök melletti egyházügyi tanácsadó a 41 éves Balog Zoltán református lelkész, öt gyermek apja, aki munkájáról, elképzeléseiről beszélgetett a Magyar Kurír munkatársával.

— Kérdésünkre, hogy elsősorban milyen területeken számít a kormány az egyházak tevékenységére, a következő választ kapjuk:

— Valószínűleg nincs olyan ember Magyarországon, aki ne ismerné el, hogy az egyházaknak kiemelkedő szerepük van a karitatív, szociális és az oktatás-nevelés területén. Ami talán új elem – és lehet, hogy sokak számára megdöbbentő – hogy egy miniszterelnök nyíltan ki mondja; az *egyház adjon hitet és reményt az embereknek*. Természetesen ezt nem lehet előírni, s mondhatják erre egyesek: hogy jön ahhoz egy kormány, hogy ilyeneket várjon az egyházaktól, de mégis, egy olyan dimenzióját ismeri fel a kormány és a miniszterelnök az egyházak életének és tevékenységének, ami sokkal eredetibb és alapvetőbb, mint a társadalmi aktivitás. A szeretetszolgálat az evangélium hirdetéséből következik. Az evangélium hirdetése pedig több mint egyszerű társadalmi aktivitás: elsősorban a reménynek és a hitnek a megoldását jelenti. S ha ebben az egyházak segítséget kapnak, akkor ezt a feladatukat korlátozás nélkül tudják végezni. Így tesznek legtöbbször az emberekért. A hitélet elmélyítése, a hiteles evangélium képviselése és hirdetése, ezek azok a területek, amelyek *új elemként bekerültek a kormány látókörébe, s a kabinet látja is ezek értelmét*. Most egy olyan kormányunk van, amely pontosan tudja: ha az emberek imádkoznak, akkor az nem valamiféle pótcselekvés, hogy szerencsétlenek semmi másra nem alkalmasak, hanem olyanfajta lelki erőforrás, amiből táplálkozhatnak. Amikor a választások éjszakáján a jövődöntő miniszterelnök megköszönte az imádságokat, erre a lelki erőre gondolt, nem pedig valamiféle egyházi-politikai támogatásra. Hívó ember ugyanis tudja, hogy az *imádságnak hatalmas ereje van*: az imádkozó ember optimista, mert a legnagyobb Úrtól várja a segítséget. Ha egy dolgot beleveszek az imádságomba, akkor ezt igen magas szintre teszem, beemelem az Isten és az én kapcsolatomba. Ez a legfontosabb, amit tehet az ember és minden más ebből következik. A közdolgainak feltétlenül helye van az Isten és az én viszonyában: ennél jobban nem lehet megbecsülni a közügyeket.

— Egyes felmérések szerint a lakosság mindössze 15-20 százaléka hívő a szó valódi értelmében, s egy ilyen szekularizált

nagyvilág, hanem még a szentistváni birodalom csonkjában élő testvéreink számára is. Így hát nem adatik más lehetőség, mint a halottakhoz fordulni, megidézni a nagyok szellemét, akik porba tértek ugyan, de egykor Erdély porából vétettek. Ha élők és holtak elválászhatatlanul összertartoznak, hihetjük, hogy porba tért eleink nem hagynak cserben, könyörgésünkre főnixként megelevenednek és hallják szavunkat. Hátha az élők szavára figyelők a holtak üzenetét megszívlelik.

Ez a könyv magyaroknak készült, akiknek Márton Áron szavával élve – »fáj az élet«, a kisebbségi sanyarú sors és a sokak számára ködbe vesző erdélyi múlt. Azoknak, akik hitetlenül is hisznek az írás szavának: »Nemcsak kenyérrrel él az ember«, – a hősök szellemével is.

Udvarhelyi Olivér (Veszprém)

környezetben mennyire lehet hatásos a keresztény eszmerendszer? A kormányfő egyházügyi tanácsadója rámutat:

— A számok mindig csalókák. Ha a lakosság valóban 15-20 százaléka lenne mélyen hívő, akkor ez az ország már szárnyakat kapott volna. Lehet, hogy még ennyi igaz hívő sincsen. Többségében vannak viszont azok az emberek, akik elvárják a keresztény alapértékek betartását. A keresztény kultúra és értékrendszer olyan alapértékei, mint ne ölj, vagy ne törj házasságot, azért ott élnék a köztudatban, még akkor is, ha az emberek mindezt nem az egyházakhoz kötik. Ez a kereszténység szolgálata, amit elvégzett ennek a nemzetnek az életében. Az egyházak egyik legfőbb feladata, hogy rámutassanak: ezeket az alapelveket akkor lehet igazán tisztelni és követni, ha megkapják ehhez az erőforrásokat. A kereszténység lehet ilyen erőforrás. A jövő dönti majd el, hogy sikerül-e a keresztény eszmerészetet olyan határozottan és sikeresen felmutatni, hogy az emberek ezt valamilyen mércéként újra elfogadják. Az mindenesetre történelmi szimbólum, hogy hosszú idő után először van Magyarországnak olyan miniszterelnöke, akinek az *esküjében le volt írva: Isten engem úgy segít!* Antal József hozzátette ezt az eskühöz, de a hivatalos szövegben még nem volt benne. Ez nagyon fontos momentum, különösen annak fényében, hogy Németországban viszont hosszú évtizedek után először az új kancellár *tudatosan elhagyta* ezt a formulát. Európában tehát más, szekularizált tendenciák érvényesülnek, miközben határozottan fellép egy magyar miniszterelnök, és egyértelműen érzelte: ennek az országnak az alapjaihoz tartozik a keresztény kultúra és értékrendszer.

— Ez Nyugat-Európában anakronizmusnak is tűnhet

— de nálunk olyan heroizmus – mondotta Balog Zoltán, amelyet támogatni kell: a magyar miniszterelnök rájött valamire, amit egy németországi elfelejtett, vagy soha nem is tudott. Vagyis arra, hogy *keresztény erkölcsök és értékrend nélkül a korszerű Európa sem létezhet!* A liberális polgári demokrácia alapelemeit kidolgozó politológusok közül is sokan elismerik: a parlamentáris demokrácia olyan alapokból él, amelyet maga nem tud megteremteni, sem újrateemteni. Rászorul tehát azokra az intézményekre, amelyek életben tartják, s újrateemtik ezeket az értékeket. Ilyen közösségek az egyházak. Az, hogy ezeket az értékeket ápolni kell, és meg kell adni a lehetőséget az újrateemtésükre, mert az állam erre önmagában nem képes, nagy felismerés az új kormány és miniszterelnök részéről. Ez a felismerés van egy ilyen mondatban, hogy Isten engem úgy segít, személyes szinten, ami a leghitelesebb. Lehet erre úgy tekinteni vallás-szociológiai szempontból, hogy csak az állam van, és egyre kevesebb miniszterelnök lesz Európában, aki úgy gondolja, hogy ezt a mondatot ki kell mondania. Az, hogy az európai integráció felé haladunk, nem jelenti azt, hogy megtagadjuk ezeket a hagyományos értékeket. Ellenkezőleg, ragaszkodnunk kell hozzájuk. S ez az a kísérlet, amit az Orbán-kormány felvállalt. Nyilvánvaló, hogy Európához kell tartoznunk, de *nem bármilyen áron*, s főleg nem kidobálva azokat az időtálló keresztény értékeket, amelyek azzá tettek minket, amik vagyunk – *mondta végül Balog Zoltán, a kormányfő egyházügyi tanácsadója a Magyar Kurirnak*. MK

A 75 ÉVES KOVÁCS K. ZOLTÁN

Tehát már ő is ebbe a korbá jutott, ő, az 1947-es magyar parlament keresztény pártjának a legfiatalabb képviselője, aki a magyaróvári Agrártudományi Egyeterről kikerülve, a diplomaszerezés után egyenesen a politika porondjára lépett. Mint a kezdettől mindmáig barátja és eszmei sorstársa, Mézes Miklós írja: „Akkor vállalt politikai szerepet és munkát, amikor az élet veszélyes foglalkozás volt. Dolgozni akart azon a munkaterületen, bármennyire is kockázatos volt az oda vezető út. Szemlélődése, érzései, de különösen meggyőződése a keresztény, demokratikus, nemzeti eszmék felé irányították. Itt találta meg az egyéniségét jól és helyes irányba formáló közeget”.

Erre a közéleti munkára, az ország határain belül, Rákosi és politikai rendőrségének önkénye alig másfél eszten-dőt engedélyezett. Már teljes erővel folyt a szalámi-politika, amely a kommunista párt útjában álló valamennyi politikai irányzat felszámolására, a parlamenti és a közéletből való kiszorítására irányult. Az utolsó és eszmei tartalmánál fogva talán a legveszélyesebb a szovjet megszállás magyar kiszolgálói számára a Barankovics István névvel fémjelzett Demokrat Néppárt volt. E másfél év egyetlen küzdelemben telt a végülis kilátástalan felmorzsolódás ellen. A napról-napra véresebb parlamenti harcokra visszatekintve egyenesen feltűnik, milyen szerepet kapott és vállalt az alig 24 éves Kovács K. Zoltán. A földművelési tárca 1947-48-as költségvetési vitájában ő volt pártja vezérszómonoka, akinek szakszerű fejtegetése homlokegyenest szembenállt a kommunista párt akkor még ki nem mondott szándékaival. Hogy mi várt pártjára és sajátmagára, érzékelte, hogy a már röviddel a választások után megszüntetett vezető polgári tömörülés, a Magyar Függetlenségi Párt vezére, Pfeiffer Zoltán, csak két ÁVH-s kíséretében mozoghatott a budapesti parlament folyosóján. A betiltás önkénye 1949. januárjában a Demokrat Néppártot is elérte. Ekkor mondta el a parlamentben utolsó beszédét Kovács K. Zoltán, olyan éllel bírálva a hatalom eszközeit, hogy még Barankovics is elképedve hallgatta.

Következett a menekülés, tél közepén, menyasszonyával, Etelkával. Esküvő Bécsben, majd otthonkeresés Németországban, amerikai megszállási övezeteken központ-jában, Münchenben. Nehéz idők. Kapcsolat felvétel ugyancsak kimenekült képviselő-társakkal, szellemi barátokkal. A Győről a vasfüggönyön átjutott Közi Horváth József pap-politikus vezetésével, legtöbbszörükkel együtt, ösztöfogyva, megalakult az emigráns magyar keresztény-demokrata tömörülés: a Magyar Keresztény Népmozgalom. Kovács K. Zoltán ennek központi titkára. Az igazi esemény, a kapcsolatteremtés az otthonnal a Szabad Európa Rádió 1951. október 6-án meginduló műsorsugárzása. Az induló gárda tagjaként, előbb a legendás „Bálint gazda”, Czupy Bálint mellett, majd saját hatáskörben, Zoltán Károly néven, 1986-i visszavonulá-sáig, a magyar parasztság, majd a magyar belpolitika alakulásának a kommentátora. Kiemelkedő szerep jutott ebben rendszeres rovatának, a „Parasztfőiskolának”. Mindvégig tehát mindennapos részese a távolból az ország és a szomszédállamok magyarraj-kú lakossága életének, de, amennyire az ilyen lekööttség engedi, feleségével együtt, a mün-cheni és tágabb nyugati emigrációnak is.

Politikusként tagja a New-York-ban székelő Magyar Nemzeti Bizottmánynak, szerepet vállal a Magyar Pax-Romana-ban – a sor folytatható.

Jön a váratlan fordulat, a szovjet birodalom összeomlása. Néhány látogatás után, 1993-ban, végleg hazatelepül, új feladatokkal. Tagja a Kereszténydemokrata Néppárt vezető testületének, a Barankovics Ala-

pítvány tanulmányi tanácsadója, majd a Barankovics Akadémia megszervezője és annak elnöke. Tapasztalataival és nyugatról hozott szemléletével igyekszik fékezni pártja fájdalmas szétbomlását. Végül 1997-ben egyik alapítója a ma a Fidesz frakcióján belüli kormányfeladatokat ellátó Magyar Kereszténydemokrata Szövetségnek. Nem kis felelősség a mai magyar médiák világában: tagja a Duna-Televízió kuratóriumának.

75-ik születésnapjára barátai, szellemi rokonai „tisztelgő” könyv megjelentetésével ajándékozták meg. A Kereszténység és közélet című kötetben a közös pályáról val-lanak régi képviselőtársak: Varga László, a mai magyar parlament korelnöke, Amerikából Mézes Miklós és Eszterhás György majd Basellből-Badacsonyból Pethe Ferenc. E személyes bevezető oldalakat a tanulmányok széles skálája követi a kereszténység és a magyar társadalom, a magyar közélet e századi történetéről, e kapcsolat alakulásáról, mai problémáikjáról, a témakörök nagynevű szakavatottjaitól, gazdag forrás-anyagot nyújtva későbbi kutatóknak.

Skultéty Csaba

Az Életünk szerkesztői és olvasói szívből gratulálnak Kovács K. Zoltánnak, aki hosszú éveken át lapunk hűséges szerkesztőségi tagja volt.

A pápa a művészetéről

II. János Pál pápa közel ötven oldalas nyílt levélben fordult korunk művészeihez, kérve őket, hogy újítsák meg az egyház és a művészet között sok évszázada kifejlődött szövetségét. A pápai levél hangsúlyozta, hogy az egyháznak szüksége van a művészetre, de az is tény, hogy a vallás, az egyház mindig is a művészeti témák kiapadhatatlan forrása is volt. A katolikus egyház története elválaszthatatlan a művészet-történettől. A levél emlékeztet arra, hogy a XVI. században Róma Európa művészeti központja volt, ahol az építészek, festők, szobrászok, zenészek és humanisták legkiválóbbjai alkottak. Nem véletlenül gyűltek Rómába, a pápák és főpapok a művészetek bőkezű pártolóiaként jelentős mértékben járultak hozzá felbecsülhetetlen értékű remekművek létrejöttéhez. Felismerték ugyanis, hogy a krisztusi hit, az evangéliumi üzenet továbbadásában méltó támasz és nemes eszköz a művészet, ami – így II. János Pál pápa nyílt levele, – színekkel, formákkal, hangokkal, illetve betűkkel segít eljuttatni az örömhírt az emberekhez. A pápai levél cáfolta, hogy létezik „h i t e t l e n” művészet, mert a valódi művészet minden megnyilvánulása a világ és az emberiség legbensőbb valóságához keres utat, ezáltal pedig máris rálepett arra az útra, amely a hit horizontjára felé vezet, mert az emberi lét okait boncolgatja. Hosszú levelében a Szentatya az egyház és a művészet közti párbeszéd mellett foglalt állást, rámutatva arra, hogy kiváltképpen a kulturának az egyháztól való eltávolodása idején képezhetnek a művészek hidat az emberek és a vallás között.

Makvári György

A máriacelli „Mindszenty Emlékmúzeum” is hazakerül. A Mindszenty Alapítvány elnöke, Habsburg Mihály főherceg a vértanú hercegprímás emlékére az esztergomi bazilikában rendezett szentmisén bejelentette: az 1975-ben Bécsben elhunyt és Máriacellben eltemetett, majd 1991-ben újratemetett főpap emlékmúzeumát a prímási székvárosba hozzák. Megnyitására az jövő év májusában kerül sor. MK

Kommunista népiértás Lenintől napjainkig

A kommunizmus fekete könyve

(II. rész)

*Egy évvel ezelőtt már beszámoltunk a címben megadott (lásd: Életünk, 1998 máj.), és mindenütt nagy visszhangot, baloldali körökben természetesen szenedélyes kritikát kapott dokumentum-könyvről, amely eddig nem hozzáférhető források alapján, tudományos akribiával számbaveszi a kommunista rendszerek által elkövetett bűncselekményeket. Most új aktualitást nyert a könyv azzal, hogy olasz nyelven is kiadták Stephane Courtois francia történész és társai leleplező 800 oldalas monográfiáját: *Le livre noir du communisme*.*

A félhivatalos egyházi lap, a Magyar Kurír április 13-i száma részletekbe melenőn ismertette a szóbanforgó munkát, amely végre lebontotta a kommunizmus körüli hallgatás betonfalát és adatszerűen is kimutatja a kommunistákat terhelő népiértásokat.

Természetesen ez az adatszerű felsorolás nem meríti ki a problémát. Stéphane Courtois a bevezető tanulmányban három csoportba sorolja a bűncselekményeket, hivatkozva az 1945-ös náciellenes Nürnbergi perre is, ahol a szövetségek háromfajta büntényt különböztettek meg: a béke elleni büntény, a háborús büntény és az emberiség ellen elkövetett bűncselekmények. A lenini-sztálini rendszerben, s általában a kommunizmusban elkövetett bűncselekmények mindhárom kategóriában előfordultak. Az első csoporthoz tartozik az agresszióból eredő háború, ahol megsértik a nemzetközi egyezményeket. A második csoport: a háborús büntények, a háború törvényeinek, szokásainak megsértése, gyilkosság, a foglyokkal való kegyetlen bánásmód, a polgári lakosság deportálása. A harmadik csoport az emberiség elleni büntény: a fogalom először 1915-ben jelent meg, amikor a törökök lemészárolták az örményeket. A náci atrocitásokra célozva Nürnbergben újráfoglalmazták a kifejezést: „Gyilkolás, megsemmisítés, rab-szolgaság, deportálás és minden más embertelen cselekmény, amelyet a polgári lakosság ellen követnek el a háború alatt vagy után, továbbá üldözés politikai, faji vagy vallási indítékból, akár megsértik, akár nem az ország érvényben lévő törvényét, ahol elkövetik.” A nürnbergi per során az ügyészség hangsúlyozta a büntények ideológiai vonatkozásait. A francia Francois de Menthon kiemelte: „Kimutatom Önöknek, hogy a szervezett vagy tömeges bűncselekményeknek bármilyen formája abból ered, amit a szellem elleni bünténynek nevezünk, vagyis olyan tanból (ideológiából), amely tagad minden szellemi, értelmi vagy morális értéket, amelyekre a népek évezredek óta az emberi állapot fejlődését alapozták.”

Az itt vázolt meghatározás alkalmazható a Lenin, főleg pedig Sztálin alatt elkövetett számos bűncselekményre, de jó részt a volt kelet-európai kommunista rendszerre, sőt Kubára és a szandinista Nicaraguára is. Az emberiség elleni büntény legjellegzetesebb formája a népiértás (genocidium). Az ENSZ 1948 dec. 9-én elfogadott egyezménye szerint „népiértást követ el, aki a következő cselekedetek bármelyikét követi el egy nemzet, egy etnikum, faj vagy vallási csoport teljes vagy részleges elpusztítása céljából: a) egy csoport tagjainak megölése, b) súlyos testi vagy lelki sérülés okozása egy csoport tagjainak, c) olyan életkörülmények szándékos ráerőlítése egy csoportra, amelynek célja annak részleges vagy teljes fizikai elpusztítása, d) olyan intézkedések foganatosítása, amelyek célja a csoporton belüli születések megakadályozása, e) egy csoporthoz tartozó gyermekek erőszakos átadása egy másik csoportnak.

A kommunizmus fekete könyve dokumentumokra támaszkodva részletesen kimutatja, hogy Lenin, Sztálin bolsevikjai és a kínai kommunisták által elkövetett bűncselekmények közül számos e csoporthoz sorolható. Ime néhány adat: 1918-1930 között a koncentrációs táborokban tízezer embert öltek meg, az 1937-38-as nagy tisztogatás idején 690

ezer személyt likvidáltak, 1930-32-ben kétfélmillió kulákot deportáltak, 1932-33-ban hatmillió ukránt végeztek ki, 1939-41-ben, majd 1944-45-ben százezernyi lengyelt, ukránt, baltikumit, moldvai és besszarábiai személyt. A könyv térképet is közöl a GULAG szigetcsoporthoz. Az internáló táborok behálózta az egész Szovjetuniót. Északon, a Fehér-tengernél a Szolovki szigeteken szervezték meg 1920-ban az első koncentrációs táborot.

VR/MK

Egy alföldi kisváros dicsérete

Életem nyolcvanegyedik esztendejében, mint Szentés hat éve nyugdíjas lelkipásztor, a következő levelet kaptam a polgármestertől, amiből idézek: „Tisztelt Apát Úr! Tisztelettel tájékoztatom, hogy Szentés Város Önkormányzatának Képviselő-testülete egyhangú döntésével Szentés város díszpolgára címet adományozta Önnek és dr. Imre Ernő ny. ref. esperes úrnak az ökomenizmus elkötelezettjeként végzett áldozatos munkásságukért és életműük elismeréseként...” Nagy szénytelenység volna részemről, ha ezzel ország-világ előtt dicsekvésre szánám el magam. Református lelkésztestvéremmel azonban megegyeztünk abban, hogy a dicséret nem nekünk szól, hanem az ökomenizmus ügyének. Így Szentés városával kell dicsekednünk.

Ezért hozom boldogan a külföldön élő testvérek tudomására is, hogy van a mi kis hazánkban egy olyan város, melynek lakossága és vezetősége képes volt észrevenni a keresztény egyházak látható egységének ösztársadalmi jelentőségét, és

A szentési városháza

hajlandó volt erről ilyen módon nyugtát kiállítani. Példát adott a magyar társadalom fejlődésének is arra: minként kell megbecsülni azokat az – éppen nem pártpolitikai – törekvéseket is, melyek a magyar nép lelki kiengesztelődésének és megbékélésének irányába hatnak.

Ami pedig a napjainkban létező ökomenizmust illeti, úgy érzem, ez a váratlan világi elismerés serkentőleg hathat azok szívére és elméjére is, akik még a Zsinat óta eltelt 43 év után sem elég biztosak abban, hogy a keresztény egyházak látható egységét a hit engedelmisségével kell szolgálítani.

S még egyet: 1979-ben főpásztori utasításra kerültem Szentés városába. De akkor még nem sejtettem, hogy húsz év után mily jó érzés lesz szentési polgárnak lennem.

Vági László
ny. apátplébános, Szentés

**KÖVETKEZŐ SZÁMUNK
SZEPTEMBER ELEJÉN
JELENIK MEG!**

SZÁJRÓL-SZÁJRA

Vidám történetek

A kovács ceruzája

Egy becsületes magyar kovácsmester, aki szép és hasznos mezőgazdasági gépeket készített, audiencián volt Ferenc József királynál, hogy köszönetet mondjon a neki juttatott kitüntetésért. Az audiencián a mester előhúzza a zsebéből a király és a királyné arcképét és így szól:

– Felség, nekem még van valami mondanivalóm: egy kérés. Kegyeskedjék felséged erre az arcképre ráírni a becses nevét. A király mosolygott és azt kérdezte, mire való ez a mesternek.

– Mert ha meghalok, az érdemkeresztenet vissza kell adni. De én szeretnék családomnak valami emléket hagyni arról, hogy a királynál voltam.

– A királyné azonban most nincs itt, hanem Münchenben.

– Írja hát akkor felséges uram a saját nevét rája.

– Most azonban éppen nincs nálam semmi, amivel írhatnék.

– Van nálam plajbász! – felelt készségesen a mester és a királynak átnyújtotta meghegyezett ceruzáját.

Mikor a király aláírta nevét s a mester a képet zsebredugta, zavarodottan állva maradt és köhécselt.

– Kíván még valamit? – kérdezte a király.

– Igen, felség, a plajbászomat!

Petőfi a maga szobráról

Berecz Károly írja ezt a Petőfiről szóló visszaemlékezéseiben: A Pilvax kávéház, a későbbi „forradalmi csarnok” kerek asztalánál 1844-ben egyszer egy olasz árulgatta gipsz-szobrocskáit. Petőfi pedig önkéntelenül a kosárba nézett.

„Nézd, csak nézd, a biz' ott van: a te borzas fejed is a Schilleré és Gothe-é mellett!” – szökött Pákh (Pákh Albert 1823-1867, író és lapszerkesztő, népszerű humorista) hamiskás mosollyal.

„Beszélhetsz... de csak azt mondom, nem sokára meglátod még ezt a borzas fejet is ott a németjeid mellett; s lesz még nekem olyan szobrom is, mely előtt mindnyájan kalapot fogtok emelni!” – pattant föl Petőfi büszke önérettel.

Ferenc József a Hortobágyon

Egyszer egyedül járt Ferenc József Debrecenben. Rendeletet adott, hogy vigyék a Hortobágyra, de senki ne járjon kocsija előtt, nem akarja a port nyelni.

Vitte az ötös fogat, de a kocsinak meg volt hagyva, hogy úgy hajtsan, a kíséret kocsjai el ne maradjanak. A kocsis túrtóztotta a tüzes lovakat s időről-időre hátranézegetett.

A császár – mert akkor még „csak” az volt, a koronázás előtt történt ugyanis – kérde, mit jelent ez és a kocsis elmondja a kapott parancsot. A császár elrendeli, hogy eressze meg a gyeplőt, hadd lássa, mit tud a város fogata.

A kocsis kibotnja az ostort, egyet csíp az ostorhegyesen s a lovak neki iramodnak. A császár eltelik gyönyörűséggel; ezt észreveszi a kocsis, hátranéz, már alig látszik a kíséret porfellege; ekkor odahajlik a császár felé, nagy konfidenciával (bizalmaskodva) egyet kacsint s oda mondja:

– Fölséges uram! Maradoz ám a nímet!

Akli

Régi hagyomány szerint, még Ferenc császárnak is volt udvari bolondja. Aklinak hívták ezt a trefás fickót, aki mindig az udvaroncok közt ténfergett. Egyszer Metternich herceg jött át a Schweitzerhofon és látta, hogy Akli vala

mi furcsa magokat szór a földre.

– Mit csinálsz Akli? – kiáltotta rá a herceg.

– Bolondokat vetek, kegyelmes uram.
– Ej, ej – fedte meg Metternich – miért nem okosakat vetsz inkább, ezekre több szükség van a világon!

– Mert azokat nem termi meg a bécsi föld, – szökött komolyan Akli, tovább szórva a magokat.

Metternich válaszáért nem jegyezték fel az egykori krónikások...

„Körülbelül”

Az 1860-as évek vége felé történt. Egy este Deák Ferenc a szabadelvű klubból hazafelé indulva kereste a kalapját az akasztón. Nem találta. Amint keresi,

A képviselőház padsoraiból. A Deák-párt. Elöl Deák Ferenc beszél, mellette balra ül Andrássy Gyula gróf, mögötte Bittó István, tovább jobbra Kovács László, Kautz Gyula és Bezerédy László

ránéz egy mellette álló képviselőtársa, Besze Jánosra, akinek a fején meglátja a kalapját. Azt mondja Deák Ferenc Besze Jánosnak:

– János, ez az én kalapom!

Besze János leveszi a kalpot fejéről, megismeri és így szól:

– Igaz, bátyám; körülbelül egyforma a mi fejünk.

Deák Fernc erre ezt mondotta:

– Körül lehet, de belül nem.

Gyűjtötte és válogatta: Ramsay Győző

Kis hírek

A katekéták száma meghaladja a kétmilliót. Míg a papok szám 1996 óta lényegében nem változott, 4 százalékkal emelkedett az állandó diakónusoké. 1,3 százalékkal csökkent viszont a nem pap szerzeteseké és a szerzetesnőké. 1997-ben a papnövendékek száma 2,5 százalékkal emelkedett az előző évekhez képest.

Vandál sírgyalázások Budakalászon. A budakalászi katolikus temetőben januárban először 50 síremléket döntöttek le, majd két hét múlva 49 síremléket törtek össze, ezideig (ápr. 11) ismeretlen tettesek.

Kanada 30 millió lakásából 12 és félmillió a katolikus. A hatalmas kiterjedésű észak-amerikai ország az egyházi közigazgatás szerint 74 egyházkerületet alkot, melyben több mint ötezer plébánia működik. A püspökök száma 134, a papoké 10 ezer, a szerzetesnőké 28 ezer. Az 1995-ös egyházi évkönyv adatai szerint Kanadában a katolikus egyház kétezer iskolát tart fenn, amelyekben 700 ezer növendék tanul. A katolikus gondozó intézetek száma 650 ezer. (Remény)

NYÁRI VERSEK

VIZEN

Beszélgétek sajkámmal
A fecsegő habok;
Feszíttem a lapátot.
Hogy szinte izzadok.

Anyám, ha mostan látnál,
Tudom, hogy mondanád,
„Az istenért!...ha feldőlsz...
Nem féled a halált?”

Apám, ha mostan látnál,
Tudom, hogy mondanád:
„Az ördög hurcol arra,
Szaggatni a ruhád”.
Dunavecse, 1844.

Petőfi Sándor (1823-1849)

NYÁRI DÉL

A nyár vakítva ég és tündököl,
Hatalma éltet, szent hatalma öl,
De a halálban sem tesz soha mást,
Készíti folyvást a feltámadást.

(részlet)

Vargha Gyula (1853-1929)

A JÓ GAZDA

Én lennék a jó gazda:
Kedvem telne a gazba.

Kiadnám a parancsot:
Vessünk száz hold pipacsot!

Vörös lángot, -kék lángot:
száz hold búzavirágot!

Száz hold földmogyorót:
hadd szagoljunk egy kis jót!

Szarkalábot, konkolyt is, -
vessünk búzát, rozstot is,

árpát, zabot, de úgy azt,
el ne nyomja majd a gazt!

Legyen kevés, ne tenger,
mint köztünk a jó ember...

Az lenne az aratás, -
jöhetne rá a csapás!

Tarkabarka szerűskert,
elszédítné az embert.

Csodájára gyűlnének, -
hogy a fene enné meg!

Jót kacagnék elvégre,
ha magtáram leégne...

Erdélyi József (1897-1978)

SÉTA KÖZBEN

Jó volna csöndben, egymagam,
úgy élni, békén, boldogan,
mint a pipacs vagy ott alább
a margaréta, a szarkaláb, -
jó volna egy kis tanyai ház
előtt őrt állni, nyurga akác,
és megborzongani, szóltanul,
ha az égre éji vihar vonul,
és reggel a fényben kejesen
belemosni millió levelem.

Jó volna szállni, ameddig a szem,
kék fátyol lenni a hegyeken,
felelőtlen, kóbor szerelem
módján futkosni, egyre szebb
és távolabb országokon át,
jó volna, mint a kis kacsák,
fürödni patakban, szitakötők
fia lenni, vagy malacok között,
akiket nem kínoz öntudat,
hevernő a sárban a nap alatt.

Jó volna, - óh, de nehéz a szívem!
átszűrni magam az elemeken,
hisz csoda-balsam a puha sár,
mit esőből s porból kever a nyár:
óh, elaludni a föld vegyész
kezeiben, úgy, hogy az ébredés
kihagyja bűnt, embert, - virág
lenni csak, pipacs, szarkaláb,
vagy legfeljebb a tanyai ház
előtt az a szép ártatlan akác!
1923

Szabó Lőrinc (1900-1957)

A TÁPAI KRISZTUS

Az ország útján függ s a földre néz,
Arcán szelíd mosoly a szenvedés.

A falu népét nézi csöndesen,
Amint ballagva munkából megyen.

Az ősi népet, mely az ősi föld
Zsellére csak és várja az időt,

Mikor saját portáján úr leszen,
Mikor az élet néki is terem.

A magyar Krisztus, a falusi szent
Hiszen nekik is megváltást izent.

Olyan testvéri áldással tekint
Feléjük és bíztatja híveit.

Feje fölött a nyárfa is magyar,
A fecske is és egy a zivatar,

Mely őt paskolja s a falut veri
És folyton buzgó őt szent sebei

Nem a magyarság sorsát hirdetik?
És ki segít már, ha ő sem segít?

Juhász Gyula (1883-1937)

UTÓJEGYZET A BUKARESTI
LÁTOGATÁSHOZ

A Magyar Katolikus Püspöki Kar (MKPK), mint testület, nem kapott meghívást a pápa romániai látogatására – nyilatkozta a sajtónak Veres András püspökkari titkár.

Gyulay Endre szeged-csanádi püspök, az MPK alelnöke elmondta, hogy ő személy szerint meghívót, ám mivel az esemény időpontjában éppen bérmálást tartott, így nem tudott részt venni a bukaresti szentmisén. A román egyházi vezetők hasonlóképpen megkezezték Paskai László bíboros, prímás, esztergom-budapesti érseket és Bosák Nándor debrecen-nyíregyházi megyés püspököt, akik a Mindszenty-zarándoklat miatt nem tudtak részt venni az eseményen. Meghívót kapott Keresztes Szilárd görög katolikus püspök, ám más irányú elfoglaltsága miatt ő sem utazott Bukarestbe. Hasonló értelemben nyilatkozott Seregély István egri érsek, a MKPK elnöke is. MK

KATOLIKUS ISKOLÁK
NÉMETORSZÁGBAN

Németországban jelenleg 1155 katolikus iskola van, kerekén 330 ezer tanulóval. A katolikus gimnáziumok száma 207 volt. A volt NDK-hoz tartozó keleti tartományokban és Berlinben 35 katolikus iskola működik. Ezek fenntartói szerzetesrendek, egyházmegegyék, Karitászszerzetesrend és egyházközösségek. Több szerzetesrend az elmúlt években személyi és anyagi okokból átadni kényszerült iskoláit katolikus szülői szervezeteknek, alapítványoknak és társaságoknak. A katolikus iskolák iránti érdeklődést mutatja, hogy az elmúlt öszön a jelentkezők egyharmadát nem tudták felvenni helyhiány miatt. Így a szülők kénytelenek voltak a gyerekeket állami iskolába adni.

A diákok között természetesen nem-katolikusok is vannak. Az iskolák negyed részében kell tandíjat fizetni, átlag havi 40 DM-t. A tanulók arányban az iskolák állami hozzájárulásában részesülnek. KNA

A PÉCSI PÜSPÖK GENFI LÁTOGATÁSA

Úgy vélem, egy nap eseményét könnyű leírni a programok egymásutánjának felsorolásával, de én más megoldást szeretnék nyújtani: nevezük egyszerűen „élménybeszámolónak”.

– Mayer Mihály pécsi püspök, ez év március 7-én vasárnap a Genf és a Lausanne magyar katolikus híveinek meghívására Genfben látogatott.

Látogatásának két alapvető célja volt: egyrészt megélni a *communio*-t, az Úrral való eucharisztikus találkozást, s az egymással való találkozás felemelő ajándékát az *agapé*-ban a közös étkezésorán; másrészt egy magyar püspök szemüvegén keresztül – talán világosabban – látni a helyi, vagyis a magyar Egyház helyzetét és a Misszióknak jövőjét, mely utóbbi sokunk számára olyan mint egy kedves gyermek, elválaszthatatlanul hozzátartozik életünkhöz. Valaki a szentmisét követően a következőt mondta nekem: „*Imre atya! Tudja, most látom igazán, mennyi mindent veszítettem azzal, hogy nem tudtam eddig rendszeresen jönni és résztvenni a közös programokon*”. Meglehet, hogy ezzel a véleménnyel egyedül van az ismerősöm, s talán ellenkező véleményt is találhatnak, de az biztos, hogy ennek a püspöki látogatásnak van egy vitathatatlan érdeme, hogy megmozgatott sok-sok embert, akik önmagukat és másokat is gazdagítottak.

Ezekután jó lenne egyre inkább azt látni, hogy megerősödik mindannyiunkban az egymással való találkozásnak az igénye, amint azt jól láthatjuk az Evangéliumban is, amikor Jézus a követ-

kezőket mondja az Apostoloknak: „*Vágyva vágytam arra, hogy elfogyaszszam veletek ezt a húsvéti vacsorát, mielőtt szentvednék*”. A mai világ helyzete is jól mutatja, hogy mennyire időszerű a 3. évezred küszöbét átlépni készülő emberiség számára az egymás újbóli felfedezése. S talán mondhatjuk azt is, hogy nem tudni miért, de nekünk magyaroknak nagy szükségünk van erre, hiszen oly gyakran elveszítjük a másikat szemünk elől egyéni útjaink járva...

A püspöki látogatásnak e napja viszont tanúja volt egy olyan összetartozásnak, mely láthatóan sokakban mély nyomot hagyott, s melyre időnként szükségünk van, hogy a közös nyelv, hit, kultúra és történelem személyiséget-formáló erői megkapják helyüket életünkben. Néztem a résztvevők tekintetét, volt valami felemelő erő e nap során az arcon. Mind ezt nem tudom egyértelműen kifejezni, legföljebb csak annyit mondtunk egymásnak: *nagyon jó volt, vagy szép volt. S ez a légtér köszönhető mindenkinek, aki részt vett és segített ennek a látogatásnak emberileg is szép megünneplésében.* Nem is olyan egyszerű dolog ez, hiszen itt igazán közös múról van szó, s ez a közös mű azzal válik igazán közössé, ha egyre többen részt vesznek benne. Így személyesen az enyém is lesz egy-egy találkozó, s nem maradok kívülálló, mint gyakran azok vagyunk munkahelyi és társadalmi szinten hallván a következő véleményt: „*Ez nem az én dolgom, ehhez nekem semmi közöm, ez engen nem érdekel*”...

Genfi találkozásunk megerősített bennünket abban a hitben, hogy érdemes volt részt venni e nap programjain s a jövőben is igyekszünk majd összetartozásunkat hasonlóképpen, méltó módon megmutatni.

Fribourg, május 21.

Mátyás Imre
lelkipásztor

HÍREK – ESEMÉNYEK

Anyák napja Párizsban

A párizsi Magyar Katolikus Misszióban 1999 május 30-án a szentmise után sor került az anyák napi ünnepségre, amelynek műsorát idén is *Palásti Zsuzsa* igazgatónő állította össze. A gazdag és változatos műsorban a gyerekek Petőfi, Juhász Gyula, József Attila költeményeket és alkalmi versiket szavaltak. Természetesen egyikük, az iskola legjobb tanulója, *Anita* furulyázott és sztepelt. Meglepetésül most először adtak elő egy kedves bábjátékot „A barátság minden-nél többet ér” címmel.

A gyerekek szülei és a szépszámu közönség sokat tapsolt a jólsikerült ünnepségen.

P. Zs.

Irodalmi est Esztergomban

A Magyar Írók Egyesülete és a független Magyar írók Szövetsége az esztergomi Katolikus Tanítóképző Főiskolán immár hagyományosan adott műsort április 14-én a magyar nyelvi és irodalmi tanszék rendezésében. A műsoros est egyúttal író-olvasó találkozó volt, amelyen többek közt megjelent *Gyurkovits Tibor*, *Szakonyi Károly*, *Szeghalmi Elemér*, *Kipke Tamás*, *Elemér István*. Közreműködött: *Császár Angéla* színművésznő, *Raksányi Gellért* Kossuth-díjas művész, *Bubik István* színművész és *Bözöny Ferenc* előadóművész. A zenei programban *Pásztói Tamás* vezetésével a *Strigónium Consort* régi hangszeres együttes és *Hunyadi Zoltán* karnaggal a *Monteverdi Kórus*. A műsort *Tóth Sándor* konferálta. A jelenlévő szerzők művein kívül felolvasták a betegsége miatt

távollévő *Hernády Gyula* Kossuth-díjas író egyik írását is.

A zsűfolságig megtelt díszterem közönsége maradandó élményben részesült. UE

„Keresztények víziói 2000” kiállítás Münchenben

A MAGYARORSZÁG 2000 című, a jelenkori magyar képzőművészet keresztmetszetének bemutatását célzó kiállítás után idén ismét magyar, ezúttal azonban Münchenben és a bajor főváros környékén élő több, mint 20 művész alkotásai lesznek láthatók a Néprajzi Múzeum (Völkerkundemuseum) vándortárlatoknak otthont adó földszinti csarnokaiban. A nagyszabásúnak ígérkező tárlat a müncheni érseki hivatal biztatására állt össze. Célja a hit és a kultúrák közötti párbeszéd előmozdítása, továbbá az, hogy rámutasson a katolikus egyház egyetemességére és hitet ébresztszen a mai világban. Ezért is adták a szeptember 17-én megnyíló kiállításnak a KERESZTÉNYEK VÍZIÓI címet, ami közvetve sugallja a hit felül-emelkedését az idő és tér határain. Az ünnepélyes megnyitó szeptember 16-án este lesz a Bajor-Magyar Fórum elnökének, *Elisabeth Schosser* városi tanácsosnak, valamint *Püspök László* müncheni magyar főkonzulnak védnöksége alatt. A vendéglátó *Walter Raunig* professzor, a Néprajzi Múzeum igazgatója szerint a magyar művészek alkotásai október végéig lesznek láthatók. M. GY.

A Magyar TV vallásos műsorainak hallgatottsága

A budapesti MTV (Magyar Televízió) vallási műsorainak szerkesztője, Csiszér Ferenc szerint vallásos műsorait átlagosan 200-300 ezren nézik. Az elmúlt karácsonyon 685 ezren nézték végig az éjféli szentmise közvetítést, a „Kapcsoljuk Rómát” című adást pedig 414 ezren. Eddigi műsoraik közül a pálmát, kétmillió feletti nézőszámmal a két pápalátogatás közvetítése vitte el. Nézőik többsége a 40 évesnél idősebbek közül kerül ki, viszont a lakóhely szerinti eloszlásnál nincs kimutatható különbség. MTI

HIRDETÉSEK

Személy és áru fuvarozás Magyarországra. Elfogadható áron, megegyezés szerint, háztól-házig. Telefon: D-0049-07034-62580.

Balatoni nyaraló kiadó nyugodt környezetben szép nagy kertes házzal. Érdeklődni lehet:

☎(D) 089/ 157 40 36

Budán közel a várhoz és a metróhoz, modern garzonlakás hazalátogatóknak kiadó. Telefon: 01 341 46 24 vagy 091 743 20 34 (Svájc).

Budai kertes villában újonnan kialakított kettősobás ill. másfél szobás, bútorozott komfortos lakások kiadó 40 DM/lakás, naponta. Parkolás zárt kertben. Telefon: 00-36 1 202 30 25

ERDÉLYBE utazás luxus-kisbusszal kívánt helységekre. Ideális nyugdíjasoknak és utazóknak sok csomaggal. Utazás Bükkre, Hévíz vagy Budapestre. München: Tel./Fax: (D) 089/69 99 85 17, 089/67 056 18 vagy 0172/84 252 88.

BUDAPESTEN, az Andrássy úton, az operánál felújított, csendes, másfél szobás lakás hazalátogatóknak kiadó. ☎(D) 089/93 78 88.

Budapesttől 19 km-re, a budai hegyekben, P-LISZJÁSZFALUN 400 m²-es, körpanorámás telken 200 m²-es, sokszobás, új ház eladó. Ára: 175.000 NDM. Érdeklődni: 0036/26/373-392.

BALATONMÁRIAFÜRDŐN vízparti nyaraló eladó. Ára: 80.000 NDM. Érdeklődni:

☎ 0036/26/373-392 ill. /30/9718-799.

(folytatás az utolsó oldalon.)

A Mindszenty Alapítvány engedélyével a Magyarok Mindszenty Mozgalma és a Politikai Foglyok Országos Szövetsége (POFOSZ), „Holtában is beszél” címmel 5 db. videokazettából álló sorozatot tesz közzé vértanú Hecegrímásunk megnyilatkozásairól. Ezen témakörhöz kapcsolódik a „Magyarország Mária országa” című kazetta is. A Videofilmek archív hang és képdokumentumok felhasználásával készültek.

Ezzel egy időben kiadtuk a „Mindszenty Breviárium” című könyvecskét is. Célunk az ifjúság és az utókor tájékoztatása, valamint a hitoktatás segítése. A videokazetták és a breviárium megrendelhetők **Németsországban**: a kiadónál és v. Molnár Jánosnál, Ratoldstr. 26, D-80995 München, telefon: 089-313 50 39. vagy **Magyarországon**: a városmajori Jézus Szíve plébánián Szekesdy Ferenc atyánál, 1122 Budapest, Csaba-u. 36. Ár: Videokazetta: 20,- DM; CD-lemez: 35,- DM; Breviárium: 2,- DM

A videokazettáinkat francia Secam és NTSC normára is elkészítjük.

MAGYAR NYELVŰ SZENTMISÉK

Kedves olvasóink, időnként közöljük a magyar lelkészegység telefonszámát és címét, ahol érdeklődni lehet a szentmisék helye és ideje után.

NÉMETORSZÁG

AUGSBURG-i Egyházmegye: Misézó helyek: Augsburg, Kempten, Neustadt/D. Erd.: Ft. Sörös Antal, Erhard-Str. 2, D-87634 Günzach, Tel. (08178) 79 35.

BAMBERG-EICHSTÄTT-REGENSBURG-i Egyházmegye: Misézó helyek: Bamberg, Coburg, Ingolstadt, Lands-hut, Nürnberg, Regensburg, Straubing. Erd.: Ft. Bárány József, Ung. Kath. Mission, Tucher-gartenstr. 2/A, D-90571 Schwaig, Tel.: (0911)507 57 96

ESSEN-i Egyházmegye: Misézó helyek: Duisburg, Oberhausen, Bochum, Essen, Neukirchen-Vluyn, Moers, Mülheim. Erd.: Ft. Major Márk, Ung. Kath. Mission, Steeler Str. 110, D-45139 Essen, Tel.: (0201)28 47 40

FREIBURG-TRIER-SPEYER-i Egyházmegye: Karlsruhe-i székhellyel: Misézó helyek: Mannheim, Offenburg, Kaiserslautern, Trier, Saarbrücken, Freiburg, Baden-Baden, Karlsruhe, Pforzheim, Freiburg, Strasbourg, Mulhouse, Colmar. Erd.: Ft. Dr. Szabó József, Ung. Kath. Mission, Schneidmühlstr. 12, D-76193 Karlsruhe, Tel./Fax (0721) 68 72 15

BERLIN-i és HAMBURG-i Főegyházmegye, Hildesheim-i Egyházmegye: Misézó helyek: Berlin, Hamburg, Kiel, Lübeck, Braunschweig, Bremen, Erd. Hamburgban: Ft. Rasz-továc Pál, Ung. Kath. Mission, Holzdam 20, D-20099 Hamburg, Tel.: (040)24 60 49. Erd. Ber-lingen: Nagy Iván, Ung. Kath. Kirchgemeinde Szent Erzsébet, Bundesallee 106, D-12161 Berlin, Tel.: (030) 859 67 036, Fax: (030) 851 25 93

KÖLN-i Főegyházmegye: Misézó helyek: Köln, Longerich, Bonn, Düsseldorf, Wuppertal. Erd.: Ft. Lukács J., Ung. Kath. Mission, Thieboldgasse 96, D-50676 Köln, Tel.: (0221)23 80 60

MAINZ-LIMBURG-FULDA-i Egyházmegye: frankfurti székhellyel: Misézó helyek: Frankfurt-Rödelheim, Mainz, Wiesbaden, Darmstadt, Gießen. Erd.: Ft. Takács Pál, Kath. Ung. Gemeinde, Ludwig-Landmann-Str.36, D-60487 Frankfurt, Tel. (069) 24 79 50 21

MÜNCHEN-FREISING-i Egyházmegye: Misézó helyek: München, Rosenheim + Freising. Erd.: Ft. Dr. Cserháti Ferenc, Ung. Kath. Mission, Oberföhringer Str. 40, D-81925 München. Tel.: (089) 98 26 37, 98 26 38, FAX: (089)98 54 19.

MÜNSTER-PADERBORN-OSNABRÜCK-i Egyházmegye: Misézó helyek: Hagen, Menden, Arnsberg, Osnabrück, Bielefeld, Marl, Münster. Erd.: Ft. Bagossy István, Ung. Kath. Mission, Middelfeld 24, D-48157 Münster-Handorf, Tel.: (0251)32 65 01

PASSAU-i Egyházmegye: Misézó hely: Passau. Erd.: Ft. Szabó Árpád, Kirchen-platz 1, D-94032 Passau, Tel.: (0851) 24 96.

ROTTENBURG-STUTTGART-i Egyházmegye: Misézó helyek: Stuttgart, Heilbronn-Horkheim, Balingen-Frommern, Ludwigsburg, Böblingen, Reutlingen, Schw. Gmünd, Eisingen. Erd.: Ft. Horváth János, Pfizerstr. 5, D-70184 Stuttgart, Tel.: (0711)236 91 90, FAX: 236 73 93

Misézóhelyek: Konstanz, Markdorf, Weingarten, Heidenheim, Friedrichshafen, Singen, Munderkingen, Ulm, Schweningen, Biberach, Bad Waldsee. Leutkirch. Erd.: Ft. P. Gyurás István SJ, Immenrödt. 14/B, D-88250 Weingarten, Tel.: (0751) 586 76

WÜRZBURG-i Egyházmegye: Misézó hely: Würzburg. Erd.: Ft. Dr. Koncsik Endre, Kardinal-Döpfner-Platz 7, D-97070 Würzburg, Tel.: (0930) 3862 43, 173 78

Református istentisztelet Münchenben a hónap minden második és negyedik vasárnapján, 11 órákor, Reisinger Str. 11